

वर्गदृष्टि

Bargadrusti Weekly

साप्ताहिक

उत्तरगंगा जलाशययुक्त जलविद्युत् आयोजनामा सरकारी बक्रदृष्टि

काठमाडौं । नेपालमै कुलेखानीपछि सतप्रतिशत ड्राइ इनर्जी भएको उत्तरगंगा जलाशययुक्त आयोजना सरकारी बक्रदृष्टिका कारण निर्माण कार्यमा गत्यावरोध उत्पन्न भएको छ । बूढीगण्डकीभन्दा रणनीतिक महत्वको उत्तरगंगा पूर्ण जलाशययुक्त जलविद्युत् आयोजना (८२८ मेगावाट) को लाइसेन्स रद्द गराउन स्वयं विद्युत् प्राधिकरण नै अध्ययन प्रक्रिया रोकेर बसेको पाइएको छ । आगामी असार

मसान्तसम्म मात्र सर्वेक्षण अनुमतिपत्र (लाइसेन्स) को म्याद रहेको उत्तरगंगाको विगत चार महिनादेखि भौगर्भिक अध्ययन (ड्रिलिङ) कार्य प्राधिकरण आफैले रोकेको हो । भौगर्भिक अध्ययन कार्य पूरा नभईकन आयोजनाको सम्भाव्यता अध्ययन पूर्ण नहुने र यो नभईकन ऊर्जा मन्त्रालयले उत्पादन अनुमतिपत्र (जेनेरेसन लाइसेन्स) दिन मिल्दैन । प्राधिकरणले ... बाँकी ८ पेजमा

वर्ष ३ अङ्क ३ पूर्णाङ्क १०१

२०७५ असार १८ गते सोमबार

Monday, July 2, 2018

पृष्ठ ८

मूल्य रु. १०।-

क्रान्तिकारी माओवादीको केन्द्रीय समितिको बैठक सम्पन्न जनसंघर्ष र प्रतिरोध संघर्षको तयारी गर्ने निर्णय

● वर्गदृष्टि संवाददाता

काठमाडौं । नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (क्रान्तिकारी माओवादी)को असार १२ देखि १६ सम्म बसेको केन्द्रीय समितिको बैठकले जनसंघर्ष, वर्गसंघर्ष र प्रतिरोध संघर्षको तयारीलाई घनिभूत बनाउने निर्णय गरेको छ । त्यस प्रकारका संघर्षका लागि सामान्यतः राष्ट्रियता, जनतन्त्र र जनजीविका र विशेषतः

संयुक्त मोर्चा, जनवर्गीय मोर्चा तथा जातीय क्षेत्रीय आदि मोर्चाका मागहरूलाई सुत्रबद्ध गर्ने र त्यसै आधारमा अगाडि बढ्ने निर्णय गरिएको महासचिव मोहन वैद्य 'किरण'ले पार्टीको बैठकले लिएका महत्वपूर्ण निर्णयहरूको सार्वजनिक जानकारीका लागि जारी गरिएको वक्तव्यमा जनाइएको छ ।

केन्द्रीय, प्रादेशिक तथा स्थानीय गरी तीन तहमा संगठित गर्ने, प्रादेशिक तथा स्थानीय संघर्षमा विशेष जोड दिने, जनसंघर्ष, वर्गसंघर्ष र प्रतिरोध संघर्षको तयारी गर्ने निर्णय लिइएको छ । त्यस प्रकारका संघर्षका लागि सामान्यतः राष्ट्रियता, जनतन्त्र र जनजीविका र विशेषतः संयुक्त मोर्चा, जनवर्गीय मोर्चा तथा जातीय क्षेत्रीय आदि मोर्चाका मागहरूलाई सुत्रबद्ध गर्ने र त्यसै

आधारमा अगाडि बढ्ने ठेगान भएको छ ।

१७ असारमा जारी वक्तव्यमा संगठनबारे पार्टी सुदृढीकरणको कामलाई केन्द्रविन्दुमा राखी संगठन विस्तार गर्ने, सुदृढीकरणका कामलाई केन्द्रीय समितिबाट सुरु गरी तलसम्म पुऱ्याउने र सो कामलाई वैचारिक तथा सांगठनिक दुवै दृष्टिले आत्मालोचना आलोचनाको मान्यता, एकता, संघर्ष मुख्यतः रूपान्तरणको पद्धति एवम् जिम्मेवारी पालनको कसीद्वारा अगाडि बढाउने लगायतका निर्णय लिइएको जनाइएको छ । बैठकले पार्टीका साथै विभिन्न जनवर्गीय मोर्चाका बैठक, भेला तथा राष्ट्रिय सम्मेलन बारे पनि कैयौं निर्णयहरू लिइएको उल्लेख गरिएको छ ।

पार्टीको केन्द्रीय कार्यालय बुद्धनगरमा सम्पन्न बैठकले विभिन्न पार्टी तथा समूहसितको कार्यगत एकता केही जटिल एवम् बक्र गतिमा अगाडि बढिरहेको स्थितिमाथि आवश्यक ध्यान दिदै राष्ट्रियता, जनतन्त्र तथा जनजीविकासँग सम्बन्धित मिल्न सक्ने साभा विषयमा विभिन्न पक्षसित कार्यगत एकता गरी संयुक्त संघर्षमा जाने बारे क्रान्तिकारी माओवादीको पहिले कै निर्णयलाई कायम राखेको छ भने सो पार्टीको गत राष्ट्रिय सम्मेलनमा ... बाँकी ८ पेजमा

नेकपाका दर्जनौ नेता-कार्यकर्ता गिरफ्तार, 'अविलम्ब रिहाइ गर' : क्रान्तिकारी माओवादी

काठमाडौं । केपी शर्मा ओली नेतृत्वको सरकारले नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (विप्लव)का विभिन्न स्थानबाट दर्जनौ नेता कार्यकर्तालाई गिरफ्तार गरेको छ । उक्त पार्टीका सल्लाहकार समितिका अध्यक्ष इश्वरी दाहाल 'असारे काका', पोलिट ब्युरो सदस्य पदम राई 'विकास', भरत बम 'रणवीर', केन्द्रीय सदस्य मकर गुरुङ लगायत नेता कार्यकर्तालाई शान्तिपूर्ण रूपमा गरिएको कार्यक्रममा हस्तक्षेप गरी गिरफ्तार गरिएको छ । पक्राउ पर्ने अन्यमा नेकपा निकट जनगणतान्त्रिक सम्पर्क समाजका केन्द्रीय अध्यक्ष रत्न मगर, अखिल नेपाल महिला संघ क्रान्तिकारीकी महासचिव धिरेन्द्र उपाध्याय 'भुकुटी' लगायत रहेका छन् । पक्राउ परेका सबैलाई प्रहरी चौकी बालाजुमा राखिएको छ ।

यसैबीच, नेकपा (क्रान्तिकारी माओवादी)का महासचिव मोहन वैद्य 'किरण'ले एक वक्तव्य जारी गरी शान्तिपूर्ण कार्यक्रममा भेला भइरहेको बेला प्रहरीले हस्तक्षेप गरी नेकपा (विप्लव)का सल्लाहकार समितिका अध्यक्ष असारेकाका लगायतका नेता कार्यकर्ताहरूलाई गिरफ्तार गरेको घटनाप्रति कडा विरोध तथा भर्त्सना गर्दै शान्तिपूर्ण रूपमा कार्यक्रम गरिरहेको समयमा यसरी गिरफ्तार गरिनुलाई ... बाँकी ७ पेजमा

वडाध्यक्ष सबै डोजर मालिक

दैलेखमा ९० वटा वडा ९६ वटा डोजर

काठमाडौं । नेपालको सुदुर पश्चिम हालको ७ नम्बर प्रदेशमा पर्ने दैलेख जिल्लामा डोजरको मेला लाग्ने गरेको छ । त्यहाँ अहिले ९६ वटा डोजर यताउति बाटोमा गुडिरहने गरेका छन् । यातायातका साधनहरू बिरलै गुडे पनि डोजरहरू भने दिनदिने आवतजावत गरिरहन्छन् । स्थानीय सरकारको निर्माण सँगै भएको वडा विभाजनमा दैलेखमा ९० वटा वडाहरू छन् । ती ९० वटा वडाहरूमा हाल ९६ वटा डोजरहरू भरिएका छन् । ती डोजरका मालिकहरू तिनै वडा अध्यक्षहरू नै रहेका छन् ।

'गाउँगाउँमा सिंहदरवार' भन्ने नारा बोकेका हालका ने क पा वालाहरू गाउँमा सिंहदरवार आएको हवाला दिँदै मनपरी कामउ धन्दाया सलम छन् । वडामा आफैले बजेट छुट्याउने र आफैले डोजर लगाउने गरेका छन् । डोजर लगाउँदा कसको भागमा कामको वण्डा पार्ने वा पारिने भन्ने कुरामा विवाद भएर कैयौं पटक गाउँ वा वडाका भेला तथा अधिवेशन र मिटिङहरू रोकिने गरेको बताइएको छ । हाल स्थानीय बाटोमा कसको डोजर काममा लगाउने भन्ने कुरामा ती वडाअध्यक्षहरूको वेलावेलामा कुस्ताकुस्ती पनि चल्ने गरेको स्थानीयहरू बताउँछन् ।

'वैचारिक आलोकमा जनपक्षीय पत्रकारिता जरुरी' : महासचिव किरण

काठमाडौं । नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (क्रान्तिकारी माओवादी) का महासचिव मोहन वैद्य 'किरण'ले नेपाल र विश्वमा पनि मिसन र व्यवसायिक गरी

दुईखाले पत्रकारिता भइरहेको बताएका छन् । तर पनि व्यवहारमा हरेक प्रकाशनका आआफ्ना मिसन वा लक्ष्य र उद्देश्यहरू हुने भएकाले ती उद्देश्य प्राप्तिका लागि

लेखक, पाठक तथा सहभागीहरूको सुभाव

धारणा राख्ने क्रममा सहभागीहरूले समाचार राम्रो गरी नटिपिएको, अक्षरको फन्ट सानो भएको, देशव्यापी संवाददाताको विकास गर्नुपर्ने, देशका ग्रामीण इलाकाको समाचार ल्याउनु पर्ने, वर्गदृष्टिकाबारेमा सोमवारको चिया गफ चलनसक्ने गुणमा ल्याउनु पर्ने, सम्पादनमा ध्यान पुर्याउनुपर्ने, समावेशिताको ख्याल राख्नु पर्ने, वितरणमा ख्याल पुर्याउनुपर्ने, समाचारहरू वर्गीकरण गरिनु पर्ने, प्राथमिकता क्रम तोकिनु पर्ने, चुस्त र जीवन्त गराउनुपर्ने, कागज थप गुणस्तरीय राख्नुपर्ने, साजसज्जा र लेआउटमा ध्यान दिनुपर्ने, लेखमा लेखकको अनुमति विना ... बाँकी ७ पेजमा

सञ्चारमाध्यमहरू लागि परिहरने गरेको भन्दै किरणले व्यवसायिक पत्रकारिताको कुरा गर्ने सञ्चार माध्यमहरू सबैले मिसन बोक्ने गरेको बताएका छन् । घट्टे कुलोस्थित कृष्णसेन 'इच्छुक' प्रतिष्ठानमा वर्गदृष्टि साप्ताहिकको १०० अङ्क पुगेको अवसरमा वर्गदृष्टि मिडिया प्रा.लि.द्वारा सोमवार आयोजित एक समीक्षात्मक अन्तरक्रिया कार्यक्रममा उनले सो कुरा बताएका हुन् ।

विग मिडिया भनेका आआफ्ना मिसन बोकेका मिडिया साम्राज्यवाद जस्तै हुन्, यिनीहरू मिसन मिडियाका विरुद्धमा हुन्छन् । मिसन मिडिया थिनका विरुद्ध लड्नु पर्छ भन्दै किरणले वर्तमानमा सिर्जित प्रतिकूल परि ... बाँकी ७ पेजमा

होला प्रलोभनमुक्त सर्वोच्च न्यायालय ?

युएनडीपीको रोलर सहयोग विवादमा दुई फ्याक

काठमाडौं । नेपालको सर्वोच्च अदालतले युएनडीपीद्वारा यस वर्ष पनि उपलब्ध गराएको 'रोलर प्रोग्राम' बहुमतले अस्वीकार गरेको छ । सर्वोच्चका सबै न्यायाधीशहरूको बैठकमा सर्वसम्मतिले यो प्रोग्राम अस्वीकार गर्नु नसकिए पनि बहुमतले भने अस्वीकार गर्न पुगेको छ । यस आर्थिक वर्षका लागि युएनडीपीले अघिल्लो वर्ष भन्दा सर्वोच्च अदालतलाई रोलर प्रोग्राम प्रदान गरेको जनाएको थियो । यसपाली उक्त प्रोग्राम कार्यान्वयनका लागि रु. २५ करोड उपलब्ध गराइएको थियो ।

यसका बारेमा विभिन्न धारणाहरू सार्वजनिक गरिएका छन् । कतिपयले भने गरेका छन् कि सङ्घीय संविधानमा यस्तो रकम लिनसक्ने प्रावधान नभएकाले सर्वोच्चको बहुमतले सो रकम लिन अस्वीकार गरेको हो । अरु

कतिपयले भने गरेका छन् सरकारबाट आवश्यक रकम माग गर्ने परिपाटी बसाल्न सर्वोच्चले यस्तो निर्णय लिएको हो । अघिल्लो वर्ष प्रधान न्यायाधीश गोपालप्रसाद पराजुलीको कार्यकालमा चर्को आलोचनाका बाबजुद सर्वोच्चले 'रोलर प्रोग्राम' स्वीकार गरी भ्रवाम पारेको थियो ।

अरु बाँकी विश्लेषकका अनुसार त्यो रकम सिधै सर्वोच्चले नलिइएर सरकार मार्फत् ल्याउन प्रक्रिया घुमाइएको मात्र हो । तर केही थोरैको भनाइ भने अदालतमा आन्तरिक तथा बाह्य सिधा प्रलोभन वा हस्तक्षेप अस्वीकार्य हुन्छ, शायद सर्वोच्चद्वारा आफ्नो धुमिल छवी सुधार्ने प्रयत्नका रूपमा यो कदम चालिएको हुन सक्छ ।

पछिल्लो चरण गरिएको विश्लेषणका आधारमा ... बाँकी ७ पेजमा

क्रान्तिकारी अन्तर्वस्तु र दूरगामी महत्वको माओवादी बैठक

यथास्थितिवादी तथा पश्चामी राज्यसत्ताका साथै संसदीय व्यवस्थामा पतन हुन पुगेको कथित कम्युनिष्ट नामधारी नेकपाको सत्तारोहणसँगै मुलुकमा एक किसिमको विभ्रमपूर्ण तथा छलछामयुक्त परिवेश निर्माण भएको छ । कुनै पनि रूपमा वाम र कम्युनिष्ट हुन नसक्ने दक्षिणपन्थी संशोधनवादी तत्वले नेपाली जनतालाई ठूलो एवम् दीर्घकालीन भ्रम दिन अनेकन प्रयत्न गर्दै आएको छ । वैचारिक एवम् राजनीतिक रूपमै स्खलित हुन पुगेको र साम्राज्यवाद एवम् विस्तारवाद परस्त रहेको पूर्व एमाले तथा पूर्व माकेको सम्मिलन आफैमा कर्लाकित एवम् दुर्गन्धित रहेको छ । भारतप्रति नतमस्तक हुँदै आएको वर्तमान ओली सरकारका गतिविधि राष्ट्रियता विरोधी एवम् जनघाती रहेका छन् भने नेपालका उत्पीडित तथा श्रमिकवर्गको हित विपरीत गरिने काम कारबाहीले कथित वाम सरकार लोकतन्त्र विरोधी समेत रहेको कुराको पुष्टि गर्दछन् । ओली प्रचण्डको कथित वाम सरकारले नेपाली सामाजिक

निखिलेश

कथित

कम्युनिष्ट नामधारी नेकपाको सत्तारोहणसँगै मुलुकमा एक किसिमको विभ्रमपूर्ण तथा छलछामयुक्त परिवेश निर्माण भएको छ । कुनै पनि रूपमा वाम र कम्युनिष्ट हुन नसक्ने दक्षिणपन्थी संशोधनवादी तत्वले नेपाली जनतालाई ठूलो एवम् दीर्घकालीन भ्रम दिन अनेकन प्रयत्न गर्दै आएको छ

जीवनमा परिवर्तन ल्याउनेभन्दा भन्नु भन्नु संकटमा फसाउने र मुलुकलाई कहालिलापटो अवस्थामा लैजाने निश्चित छ ।

यस परिवेशमा नेपालको मूलधारका रूपमा रहेको क्रान्तिकारी वर्गको एक मात्र आस्थाको केन्द्रका रूपमा स्थापित नेकपा (क्रान्तिकारी माओवादी) को केन्द्रीय समितिको बैठक सम्पन्न भएको छ । यसले मूलतः सर्वहारा वर्ग र उत्पीडित वर्गमा आस्थाको सञ्चार गराएको छ । परिवर्तनकारी संघर्ष र तिनका उदात्त परिणामहरूलाई निमोड्ने तथा संसदवाद, यथास्थितिवाद र दक्षिणपन्थी संशोधनवादमा आत्मसमर्पण गरी आत्मोत्थान गर्ने र सम्पूर्ण क्रान्तिकारी तत्त्वका विरुद्ध लागी इतिहासमै नभएको अभूतपूर्व किसिमको गद्दारी एवम् धोकापूर्ण क्रियाकलाप गर्ने क्रान्तिविरोधी तत्वको प्रभुत्वले क्रान्तिकारी एवम् परिवर्तनकारीहरूलाई सचेत बन्न हौसल्याएको छ । अवसरवादी एवम् छद्मभेषी कथित कम्युनिष्टहरूको पाखण्डी ... बाँकी ७ पेजमा

सम्पादकीय

स्थानीय जनता साक्षी राखेर सीमा नक्शा तयार पार

नेपालभारतको बीचमा रहेको सीमा विवाद १५० ठाउँमा कायम छ। यो विवाद नेपाल र नेपाली पक्षका कारणले भएको होइन। बरु विस्तार भूभाग भएको र विश्वका ठूला प्रजातान्त्रिक भनिने देशहरूमा गणना हुने छिमेकी राष्ट्र भारत र यसका विस्तारवादी हस्तक्षेपका कारणले हुन गएको हो।

हाल दुई देशका बीचमा सीमासम्बन्धी संयुक्त कार्यदल गठन गरी त्यसलाई टुङ्गो लगाउन गृहकार्य भइरहेको बताइएको छ। तर यो कार्यदल विवादित सीमा निरीक्षण र भ्रमणमा गएको छैन। यसले वास्तविक सीमा मिलाएका भनिएका ठाउँका स्थानीय जनतासँग केही पनि सरोकार राखेको छैन। पहिलो कुरो त फ्लड सर्भे त्यो पनि स्थानीय जनताका साथमा रहेर गरिनु पर्छ।

एकातिर भारतले कार्यदलका नाममा गृहकार्य अघि बढाएको देखाउने गरेको छ भने अर्कोतिर सीमा क्षेत्र हेरेकै रतमा अतिक्रमण गरिरहेको छ। यसका लागि नेपाली पक्षले नेपालको सीमा दाबी गर्न थुप्रै प्रमाणहरू जुटाउनु आवश्यक छ। मौखिक प्रमाणहरूको मात्र भरोसा गर्न हुँदैन। यसका लागि प्रत्यक्ष साक्षीका रूपमा रहेका स्थानीय जनता र सुगौली सन्धी र त्यसपछिका आधिकारिक सन्धी तथा सम्झौता हुँदाका बखतका नापी नक्शाका प्रमाणहरू जुटाउनु जरुरी छ।

लिपुलेक, कालापानी र लिम्पियाधुरा नेपाल सबैभन्दा ठूलो अतिक्रमणित भूभाग हो। कालापानीमा भारतीय सेना मुकाम जमाएर बसेको छ। लिम्पियाधुरा र लिपुलेकसमेत अतिक्रमण गरी चीन भारतले आफ्ना द्वीपक्षीय व्यापार सहमतिमा पारेका छन्। सुस्ता, महेशपुर, ठोरी, प्यारानाला, भादानाला लगायतका ठाउँहरूमा सीमा स्तम्भ नै उखेलिएर फ्याँकिएको छ। केही ठाउँहरूमा नदीहरूले धार परिवर्तन गर्दा सीमानामा विवाद देखिएका छन्।

सीमा समस्या समाधानका लागि लिखत प्रमाणको रूपमा सन् १८२७ मा 'सर्भे अफ इन्डिया'ले बनाएको नक्शा, सन् १८५३ को नै 'सर्भे अफ इन्डिया'ले बनाएको अर्को नक्शा आफैमा प्रमाण छन्। हाल भारतले अतिक्रमण गरेका सबै क्षेत्रहरू नेपालका हुन् भनी ती नक्शाहरूले प्रमाणित गर्दछन्।

सुगौली सन्धीमा नेपालको पश्चिमी सिमाना काली नदी, जुन लिम्पियाधुराबाट निस्किएको छ, लाई मानिएको छ। कालापानी र लिपुलेक भन्दा त यो नदीको पूर्वमा पर्दछन्। यहाँ रहेको नेपालको ३७ हजार हेक्टर भूभाग भारतले अतिक्रमण गरेको छ। थप लिखत प्रमाण र नक्शाहरू अमेरिकाको लाइब्रेरी अफ कन्ग्रेस, लण्डनको ब्रिटिश म्युजियम तथा चीनको नेशनल लाइब्रेरी अफ चाइनामा रहेका छन्।

सन् १८१६ मा गरिएको सुगौली सन्धीको बेलाको नारायणी नदीले धार परिवर्तन गरेर नेपालको भूभागबाट बहन थालेपछि नदीले छोडेको भूभाग भारतले आफ्नो दाबी गर्न थालेको छ। तसन्धि भएको बेलामा नदी जुन ठाउँबाट बहेको थियो, त्यसैलाई नै सीमा मान्ने अन्तर्राष्ट्रिय मान्यता रहिआएको छ। यो नेपालको लागि पनि लागू हुन्छ। नदी उतर बगोस् वा दक्षिण, सीमा परिवर्तन हुँदैन। सुस्ता महेशपुरको सीमा विवाद नदीको धार परिवर्तनसँगै उब्जिएको विवाद हो।

विवाद चुलिइरहेका बेलामा नेपाल भरतबीचमा सीमा समस्या समाधानका लागि नेपालका नापी विभागका महानिदेशक र भारतका सर्भेयर अफ इन्डियाको संयुक्त टोलीले तयार पारेको सीमा विवाद समाधान को नापनक्शा ९७ प्रतिशत पूरा भएको जनाइएको छ। तर यी सबै नक्शा कोठामा बसेर तयार पारिएका छन्। यिनीहरू पूराका पूरा अतिक्रमणित नक्शाहरू हुन्। यी कुनै पनि हालतमा मान्य र स्वीकार्य छैनन्।

यी कामहरू हाल नेपालमा नापी विभाग र परराष्ट्र मन्त्रालयले हेर्ने गरेका छन्। धेरै काम पूरा भइसकेका भनिएका यी शतप्रतिशत अतिक्रमणित नक्शाहरू भारतीय दबाव र प्रभावमा बनाइएका छन्। हुँदाहुँदा त भारतीय पक्षले यी पूरा भएका भनिएका नक्शाहरूमा दुबै पक्षको सहमति जुटाएर एक प्रोटोकल तयार पार्ने भनिरहेको छ। उक्त प्रोटोकलमा हस्ताक्षर भएपछि दुबै देशका परराष्ट्र मन्त्रीहरूबीच हस्तान्तरण गर्ने भनिएको छ। तर यो राष्ट्रघाती र जनघाती सीमा नक्शा कुनै पनि हालतमा पास गर्न दिनु हुँदैन।

जनतालाई भुक्त्याउन ९७ प्रतिशत काम पूरा भइसकेको भनिएको यी कोठामा बसेर कलमले आफूखुशी कोरेर तयार पारिएका नक्शालाई भारतीय पक्षले कार्यन्वयन गर्न भनी नेपाली पक्षलाई निकै दबाव दिइरहेको छ। त्यसका विरुद्धमा नेपाल सरकारलाई सीमासहितका नेपाली जनताले विरोध प्रदर्शन, र्याली, सभा, कोणसभा, आमसभा गरेर निरन्तर दबाव र खबरदारी गरिरहनु पर्दछ। विना कुनै वास्तविक सर्भे, स्थानीय जनताको सहभागिता र नेपाली जनताको अनुमति विना कुनै पनि प्रोटोकल, वा सबै काम पूरा भइसकेको भनी गरिने 'प्रिनिपेटेन्सियरी' मा नेपालको तर्फबाट कसैले हस्ताक्षर नगर्न ठूलो जनदबाव दिनु पर्छ।

हुकुमबहादुर सिंह

अन्तर्राष्ट्रिय कम्युनिष्ट आन्दोलनमा खासतः मार्क्सवादको विकासमा माओका अनेकौ योगदानहरू छन्। तीमध्ये एउटा प्रमुख योगदान- 'उपनिवेशहरू र अर्ध-उपनिवेशहरूका निमित्त क्रान्तिको मार्ग'को विकास हो। यहि मार्ग अपनाएर चीनीयाँ जनताका लागि जनवादी गणतन्त्रको स्थापना गरियो। 'चीनीयाँ' जनताको गणतन्त्रको स्थापनापछि तुरुन्तै अन्तर्राष्ट्रिय कम्युनिष्ट आन्दोलनले 'उपनिवेशहरू र अर्ध-उपनिवेशहरूका निमित्त क्रान्तिको चीनीयाँ मार्ग'को महत्त्वलाई खुल्ला रूपले मान्यता दियो।

२७ जनवरी १९५०मा, अन्तिम शान्तिका लागि, जनताको जनवादका लागि, कोमिन्टेन्सको मुखपत्रको सम्पादकीयमा यसरी भनिएको थियो- "चीनीयाँ जनताले लिएको बाटोत्यो बाटो हो जुन धेरै उपनिवेश र अरूमा आश्रित देशहरूले उनीहरूको राष्ट्रिय स्वतन्त्रता र जनताको जनवादका लागि संघर्षमा जनताद्वारा अवलम्ब गरिनु पर्दछ।" यसमा अझ थपै लेखिएको थियो-"चीनीयाँ जनताको विजयी राष्ट्रिय मुक्ति संघर्षका अनुभवले सिकाउँछन् कि मजदुर वर्ग सबै वर्गहरू, पार्टीहरू, समूहहरू र संगठनहरूसित जो साम्राज्यवाद र तिनीहरूका भरौटेहरूसित लडन र मजदुर वर्ग र यसको अधिल्लो पक्ष-कम्युनिष्ट पार्टीद्वारा नेतृत्व गरिएको एउटा फ्रांक्ली, राष्ट्रव्यापी संयुक्त मोर्चा गठन गर्न इच्छुक छन्, एकतावद्ध हुनै पर्दछ।" र फेरी जोड दिँदै भनियो-"राष्ट्रिय मुक्ति संघर्षको विजयी प्रतिफलका लागि एउटा निर्णायक अवस्था जब आवश्यक आन्तरिक परिस्थितिले यसलाई अनुमति दिन्छ, यो भनेको कम्युनिष्ट पार्टीको नेतृत्व अन्तरगत जनताको मुक्ति सेना-जनमुक्ति सेना (PLA)को गठन हो।"

यसबाट के स्पष्ट हुन्छ कि माओद्वारा विकसित

मार्क्सवादी-लेनिनवादी सिद्धान्तको सार्वभौम सान्दर्भिकता त्यो भनेको माओवाद(यसलाई कसै कसैले अझै माओत्सेतुङ् विचारधारा पनि भन्ने गर्दछन्)लाई मान्यता दिइयो, र यो नै विश्वभरका खासगरी उपनिवेशहरू र अर्ध-उपनिवेशहरूमा रहेका सच्चा क्रान्तिकारीहरूका लागि मार्गनिर्देशक सिद्धान्त बन्यो।

माओको क्रान्तिको चीनीयाँ मार्गको मान्यता क्रान्तिको विकासका दौरानमा उहाँका अनगिनत लेखहरूमा विकास हुँदै आएका थिए। लेनिनले पहिले नै देखाउनु भएको थियो कि साम्राज्यवादी र सर्वहारा क्रान्तिको युगमा पुँजीपतिले

लेनिन र स्तालिनले विकास गरेको संयुक्त मोर्चाको बुभाइमा माओले अझ विकास गर्नु भयो। उहाँले देखाउनु भयो कि उपनिवेशहरू र अर्ध-उपनिवेशहरूमा पुँजीपतिलाई दुई भागमा विभाजित गर्न आवश्यक छ- दलाल पुँजीपति र राष्ट्रिय पुँजीपति। दलाल पुँजीपति, जो उसको अस्तित्व र वृद्धिका लागि साम्राज्यवादमा भर परेको हुन्छ, सधैँभरी क्रान्तिको एउटो शत्रु भएर रहन्छ, जबकि राष्ट्रिय पुँजीपति, एउटा यस्तो पेटुलमजस्तो अस्थिर मित्र हो जो कहिलेकाही क्रान्तिमा मद्दतगार हुन्छ र कहिलेकाही शत्रुहरूसित मिल्न जान्छ। यसरी सर्वहाराको नेतृत्व अन्तरगत संयुक्त मोर्चाले चारवटा वर्ग एलाइन्स- सर्वहारा, किसान, शहरी निम्न पुँजीपति र जमिन्दारहरू समाहित गर्दछ। क्रान्तिका शत्रुहरू भनेका साम्राज्यवाद, दलाल पुँजीपति र जमिन्दारहरू नै हुन्।

माओका अनुसार उपनिवेशहरू र अर्ध-उपनिवेशहरूमा हुने क्रान्तिले रसियन क्रान्तियुगमा गरिएजस्तो विद्रोहको मार्ग अपनाउने छैन जहाँ प्रमुख शहरहरू पहिले व्यापार गरिएका थिए र अनि गाउँहरूमा नियन्त्रण गरिएका थिए। उहाँले यसको बदलामा रक्षात्मक जन युद्धको चीनीयाँ मार्ग देखाउनु भयो, जसमा गाउँहरूमा सतारको क्षेत्रीयस्तरीय स्थापना गर्ने कार्य संलग्न थियो, गुरिल्ला क्षेत्रहरू र आधार इलाकाहरूको निर्माण र अन्त्यमा घेरावन्दी गर्दै शहरहरूलाई नियन्त्रणमा लिन। यो प्राप्त गर्न माओले क्रान्तिकारी युद्धका सैनिक सिद्धान्तहरू तयार पार्नु भयो। उहाँले लाल सेना कसरी निर्माण गर्ने भन्ने सिकाउनु भयो, जुन क्रान्तिको एउटा पूर्णतः आवश्यक हतियार थियो। गुरिल्ला युद्धकोशलबाट सुरु गर्दै र अनि चलायनमा युद्धकोशल र अन्त्यमा एकै ठाउँ अडिएर लडने युद्धकोशल, माओ जसले एउटा सानो फौज एउटा भयानक शत्रुलाई हराउन आवश्यक फौजीशक्ति निर्माण गर्न विशाल जनसमूहमा कसरी भर पर्न सक्छ भन्ने देखाउनु भयो।

अन्त्यमा, राज्य र सर्वहाराको अधिनायकत्वको मार्क्सवादी-लेनिनवादी बुभाइमा आफैलाई आधारित बनाउँदै, माओले उपनिवेशी देशहरूमा क्रान्तिमा राज्यको रूप सम्बन्धी सिद्धान्तको ... बाँकी ७ पेजमा

लेखकहरूमा अनुरोध

1. यस वर्गदृष्टि साप्ताहिक तथा मूलबाटो डटकमका लागि लेख/रचना पठाउँदा एक हजार शब्दमा नबढाइकन आफ्नो लेख/रचना पठाइदिनु हुन्,
2. कम्प्युटर टाइप गरी पठाउँदा शुक्रबारसम्म र हस्तलिखित पठाउँदा बुधबारसम्म पत्रिकाको कार्यालयमा वा इमेलमा पठाइदिनु हुन्,
3. सकेसम्म छोट्टा र सरल वाक्य प्रयोग गरिदिनु हुन हार्दिक अनुरोध छ।

सम्पादन विभाग, वर्गदृष्टि मिडिया

परिवर्तनको सम्वाहक

मूलबाटो

सत्यतथ्य निष्पक्ष खबर तथा विचारका लागि सधैँ हेर्ने र पढ्ने गरौं।

www.moolbato.com

भर्सेटर्स

‘रैलै घुमेर, जान्छ प्रमको बाँकी उमेर’

अचेल नेपाल मण्डलमा उखानप्रसादको सरकारले समृद्धिपुराण लगाइरहेको छ। उक्त समृद्धिपुराणका मुख्य कथावाचक पर्थानमन्त्री मिष्टर उखानप्रसाद आफै हुन्। उनले सरकार, संसद, गोष्ठी, उद्घाटन, अन्तरवार्ता, पत्रकार भेटघाट, विदेशी दातामाताहरूका दूतहरूसँगको भेटवार्ता आदि इत्यादि स्थानहरूमा जताततै समृद्धिपुराणका श्लोक वाचन गरिरहेका हुन्छन्। यो पुराणको मुख्य श्लोक भनेको 'समृद्ध नेपाल, सुखी नेपाली' हो। उपवाचकमा नियुक्त भएका छन् नेकपा स्वकारका दुई नम्बरी अध्यक्ष। हाल उनी आफ्नी धर्मपत्नीको स्वास्थ्यलाभका लागि सिङ्गापुरमा छन्। उनले उतातिर स्वास्थ्यलाभको कामसँगै प्रभुका विशेष दूतहरूसँग समृद्धिपुराण सम्पन्न गर्नका लागि विशेष मन्त्रणा पनि गरिरहेका छन्। कथमू कदाचित एक नम्बरी अध्यक्षसमेत रहेका सरकारका मुखिया उखानप्रसादबाट समृद्धिपुराण सम्पन्न गर्न आफूसँग भएको बाचाकवोलमा घात भएका बखतमा त्यसको उचित औषधोपचार गरेरै भएपनि लक्ष्यभेदन गरिहाइने योजनाका साथ उनी सिङ्गापुरमा लीन छन्। सधै ' एक पन्थ दुई काज' गर्ने त उनको बडा काइदाको बानी नै छ। यो उनले प्रतिपादन गरेको मार्क्सवादको विकसित सिद्धान्त हो। कुशल राजनेतामा हुनुपर्ने अब्बल गुण हो यो। 'पशुपतिको यात्रा सिद्दाको ब्यापार' त सनातनदेखि चलिआएको हाम्रो नितान्त मौलिक परम्परा पनि हो। हाल उनी उता भएकाले पनि यता नेपाल मण्डलमा उनको चासो चर्चा खासै छैन। त्यसपछि उक्त समृद्धिपुराणका कर्ताहरू र नाटक मञ्चनका लागि बाँकी टोलीमा सरकारका मन्त्रीहरू नियुक्त भएका छन्।

त्यही भएर श्लोक पनि 'समृद्ध नेपाल, सुखी नेपाली' राखिएको हो। समृद्धिका लागि विकास हुन आवश्यक छ। विकासको सुरुआत रेल गुडाएर र पानीजहाज हुईकाएर गरिने छ। चाइनाबाट रेल कुदाउने र कोशीबाट पानीजहाज उडाउने कुरा छ। पानीजहाज त पुसबाटै हुईकाने ठोक्नु नै गरिसके उखानप्रसादले। त्यसका लागि सिंहरबारमा टिकेस काउन्टर खोल्ने तयारी भैसकेको छ। टिकेस बुकिङका लागि धमाधम आवेदन लिनाका लागि सरकारले कार्य अगाडि बढाइसकेको छ।

हाम्रा मण्डलका पर्थानमन्त्रीले दक्षिणी तिर्थानबाट पानीजहाज हुईकाउने सहमती गरेर आएका थिए। त्यसपछि उत्तरतिरको तिर्थानबाट भर्खरै रेल कुदाउने सहमती गरेर आएका छन्। त्यसका लागि पनि अब ठाउँठाउँमा टिकेस काउन्टर छिटै खोल्नै छन्। उत्तरका रेल केरुङबाट काठमान्डुको खाल्टोसम्म आउने छ। अब प्रत्येक नेपाली मनुखहरू परदेशबाट देशमा आउँदा रेल चढेर आउने छन्। त्यसका लागि मध्यपाहाडी लोकमार्ग प्रयोग गर्नुपर्ने छ। मेचीदेखि कालीसम्म, ताप्लेजुदेखि दार्चुलासम्म र भद्रादेखि कञ्चनपुरसम्म छयहनर जिल्लाका यात्रुहरू पहिला आआफ्ना ठाउँबाट बस, मोटर, कार, हाइस आदि इत्यादि चढेर गल्छीहुँदै रसुवा भएर केरुङ जानु पर्ने छ। त्यसपछि त्यहाँबाट रेलमा चढेर सिधै देशको राजधानी खाल्टोमा आउने छन्। बनबासा, धनगढी, नेपालगञ्ज, भैरवा, वीरगञ्ज, जनकपुर र विराटनगरबाट भएर आउने मालबाहक ट्क, लरी, ट्याङ्कर र ग्यास बुलेटहरू पनि अब सिधै केरुङ जाने छन् र त्यहाँबाट रेलका डिब्बामा सामान हालेर राजधानी ल्याइने छ। पानीजहाजबाट ल्याएको सामान पनि कोशी नदीबाट सिधै मुहानतिर लगेर उताबाट घुमाएर रेलमा डाउनलोड गरिनेछ र रेलले राजधानीमा ल्याएर फवात्त खसाल्ने छ। अबको यातायातको रूट यस्तो हुने छ। सिण्डकेटहर्ले पनि यही रूटको फलो गर्नुपर्ने नियम सरकारले ल्याउँदै छ। यसरी यात्रु पनि रेलमा आउने र सामान पनि रेलले नै

दुवानी गर्ने भएपछि सिण्डकेटको लफडा पनि हट्ने छ। सामान पनि सस्तोमा दुवानी हुने र यात्रुहरूलाई परदेशबाट देशमा आउन भाडा पनि सस्तो हुने ठहर छ।

संसार काँ'बाट काँ' पुग्दासम्म पनि हाम्रो देश समृद्ध नभएको त रेल र पानीजहाज नभएर हो भन्ने कुरा बल्ल पत्ता लागेको छ। भीमसेनका पालादेखिका पर्थानमन्त्रीहर्ले पत्ता लगाउन नसकेको कुरो हाम्रो उखानप्रसाद पर्थानमन्त्रीले पत्ता लगाए। उनले पनि निकै लामो राजनीतिको अनुसन्धानबाट पत्तो लगाएका हुन्। यसका लागि उनको नाउँ गिनिजबुकमा लेखाउनु पर्ने भएको छ। पानीजहाज त आउँदो पुसबाटै चल्ने ग्यारेन्टी भैसक्यो। त्यसका लागि त पर्थानमन्त्रीले अस्तित्व नै जहाज चढ्नुका लागि टिकेस काउन्टर विज्ञापन खोल्नसके। रेल पनि उनको सरकार छँदाछँदै चाइनाबाट हुईकिएर आउने पक्कापक्की छ। अब हाम्रा पर्थानमन्त्रीले यो देशबाट बिदाबारी लिएर यमराजका देशतिर सरुवा हुने अवधि पनि धेरै छैन। त्यसैले यो देशाँ बरदासम्म उनको बाँकी जीवन रेल घुमेरै वित्ने भएको छ। त्यसो भएकाले कलाकार राम थापा र सुनिता सुब्बाले आफ्नो पुरानो गीत बदलेर यस्तो गाउने निधो गरेर रेकर्डिङ पनि गरिसकेका छन्।

सुनिता - आ...देश हाम्रो हुने भो समृद्धि, हुने भो समृद्धि
समृद्धिले बनाउँछ जन सुखी रैलै घुमेर,
रैलै घुमेर, जान्छ प्रमको बाँकी उमेर।
राम - आ...यो देशलाई समृद्ध बनाउनी, समृद्ध बनाउनी
पानीजाँजमा आएको म पनि रैलै घुमेर,
रैलै घुमेर, जान्छ प्रमको बाँकी उमेर।
१५ असार २०७५
kailubraha73@gmail.com

कालापानी तरफको क्षेत्र भारतीय सेनाहरूको खेलमैदान बनेको छ

क.अटल

सङ्गठन सुदृढीकरण तथा जनपरिचालन अभियान अन्तर्गत सीमा इलाकाको निरीक्षणमा जाँदा कस्तो अनुभूति गर्नु भयो ?

सङ्गठन सुदृढीकरण तथा जनपरिचालन अभियान अन्तर्गत हामीहरू कैलालीको खत्रीलादेखि दार्चुलाको दुम्लिङसम्म पुग्यौं । सीमा विवाद भएको ११ ठाउँमा विवादित क्षेत्रलाई निरीक्षण गर्नु पर्छ । ती क्षेत्रहरूको निरीक्षण गरेपछि जनतालाई जानकारी गराउन ११ ठाउँमा जनसभा पनि गर्नुपर्छ । २०७५ बैसाख १ गते नयाँ वर्षमा हामीले पत्रकार सम्मेलन पनि गर्नुपर्छ ।

एकातिर भारतीय विस्तारवादले हाम्रा सिमानाहरू मिच्ने र सिमास्ताम्भहरू सार्ने काम गरिरहेको छ भने अर्कातिर त्यसको प्रतिवाद गर्ने काम स्थानीय जनताले गरिरहेका छन् । यो काम सिमानामा बसेका जनताहरूले बढी गर्ने गरिरहेका छन् ।

अन्य देशतिर हेर्दा भने पाकिस्तान-भारत, चीन-भारतको सिमानामा छिस्कि केही हुने बित्तिकै गोली चल्छ । आफैँ भारतीय पक्षले छुने बित्तिकै गोली चलाउँछ । तर नेपाली जनताले आफूले कुटाइ खाएर, हात भाँचेर, भारतीय सुरक्षाकर्मीसँग लडिरहेका छन् । गोविन्द गौतम जस्ता देशभक्तहरूले आफूले गोली खाएर सीमा रक्षा गरिरहेका छन् । यस हिसाबले सरकार र यसका संयन्त्रहरू निकम्मा साबित भएका छन् ।

सीमा क्षेत्रमा मानव वस्ती छ कि छैन ?

मध्यखण्डको वस्तीमा महाकाली नदीले नै सिमाना छुट्ट्याएको छ । डडेलधुरा र बैतडीमा त्यति विवाद छैन । तर त्यो भन्दा उत्तरी भाग दार्चुलामा गडसकेपछि सिङ्गौ भूमि भारतीय सेनाले मिचेर बसेको हुनाले ठूलो विवाद छ । भारतले महाकालीको उत्पत्ति नै यता र उता भनेर रणनीतिक महत्त्वको नेपालको इलाका टिङ्करमाथि भूमि अतिक्रमण गरेर भारतीय सेना राखेको छ ।

दार्चुलाका यी इलाकामा नेपालका अस्थायी वस्तीहरू (गोठहरू) बस्छन् । त्यो पनि गर्मी महिनामा मात्र । कात्तिक लागेपछि हिउँ पर्न थाल्छ । बाँकी ६ महिना जनताहरू त्यहाँ बस्दैनन् ।

जनता नबसेका यी ६ महिनामा भारतीय सेनाहरूले नेपालका प्राकृतिक स्रोत साधनहरूको दोहनका साथै जङ्गली जनवरहरू नाउर, कस्तुरी र मृग, कालिज आदि मारेर खाने गर्दछन् । उनीहरूको शिकार गर्ने क्रिडास्थल बन्न जान्छ बाँकी ६ महिना । त्यहाँ नेपालका पुलिस, सेना, कर्मचारी कोही पनि बस्दैनन् । दार्चुलाको यास नगरपालिकाको दुम्लिङदेखि टिङ्कर भञ्ज्याङसम्म, सामान्य हिँडा दुई दिन लाग्छ, त्यति ठूलो भूभाग कात्तिकदेखि बैशाखसम्मका ६ महिना पूरै भारतीय सेनाको एकलौटी खेल मैदान हुन जान्छ ।

नेपालको प्रशासनले किन निगरानी राख्दैन वा जाँदैन त्यहाँ ?

सीमा सुरक्षाका लागि भनेर छुट्टै टीम दार्चुलाको सदरमुकाममा बसेको छ । त्यहाँ आफिस नै छ । कर्मचारी पनि त्यसै कामका लागि खटाइएका छन् । तर हिउँ परेका ६ महिनामा तिनीहरू पनि जाँदैनन्, त्यहाँ । भ्रमण निरीक्षणका क्रममा हामीसँग नेपालका प्रहरी पनि गए । निगरानी पनि भयो । बाटो देखाउने काम पनि भयो । उनीहरूको भनाइअनुसार यदि सरकारले उनीहरूलाई वातानुकूलित एउटा पोस्ट बनाइ दिने हो भने उनीहरू हिउँ पर्दाका ६ महिनामा पनि त्यही नै बसेर देशको सीमा सुरक्षा गर्ने कुरा गरे । तलब पनि खाने र देशको सुरक्षा पनि गर्ने दोहोरो भूमिका निभाउन सक्छौं पनि भन्ने ।

उनीहरूका अनुसार विना तयारी र रासन कात्तिक महिनाभन्दा पछि बसेपछि चियापति पनि ल्याउनु न भनेर हात थाप्नु पर्ने बाध्यता हुन जान्छ । भारतीय सीमा सुरक्षा बलसँग मागेर खानु पर्छ । हिउँदमा त जेनेन बस्नका लागि टहरो बनाइ दिएको छ सरकारले, तर जाडोमा बस्नका लागि केही पनि व्यवस्था नै छैन । व्यवस्था भएमा हामी त्यहाँ बस्छौं पनि । नेपालबाट खाद्यान्न लिएर खान्छौं पनि । तर के गर्नु, हिउँ पर्ने थालेपछि नेपालबाट त्यो असम्भव नै छैन ।

देशभक्तहरू त्यहाँ नभएका त होइनन् । तर प्राकृतिक वातावरणीय समस्या छ । निरीक्षण गर्न बेला बेलामा जान्छन् पनि, तर त्यहाँ स्थायी रूपमा बस्ने गर्दैनन् र गरेका पनि छैनन् ।

स्थानीय सरकार पनि बन्सकेको छ, कस्तो छ स्थानीय सरकारको स्थिति ? आफ्नो सीमा सुरक्षा गर्दैन ? ती त आफ्ना सीमानास्थित घरजग्गासँग पनि जोडिएका छन् ।

त्यहाँ सौका जातिहरू बसोवास गर्छन् । त्यहाँ सिमानाको चिनियाँ पखाल भन्ने छैन । ती जातिहरूको भारतको धार्चुलामा पनि घर छ र नेपालको दार्चुलामा पनि घर छ । उनीहरूलाई भारतमा भए पनि नेपालमा भए पनि आफ्नै घर हो भनेको जस्तो भएको छ । उनीहरू अलि घुम्नु प्रकारका पनि छन् ।

स्थायी रूपमा त्यहाँ बसोवास नभएकाले जनताको मात्र भर परेर सीमा रक्षा हुने देखिँदैन । स्थानीय सरकारले पनि सोच्न सकिरहेको छैन । सीमा रक्षा केन्द्रीय सरकारले नै गर्नु पर्छ ।

सौका जाति नेपाली हुन् वा भारतीय ? या, दुवै देशका सीमा

क्षेत्रमा उनीहरू बस्ने गरेका आदिवासी हुन् ?

सौका जाति नेपाल र भारत वारिपारि नै बस्ने गरेका छन् । तिनीहरूको बिहेबारी वारिपारि नै छ । सौका मूल बसाइका हिसाबले नेपाली नै हुन् । महाकाली वारि र पारि तिनीहरूका कारणले विवाद पनि छैन । सिमाना मिचेका पनि भारतीय जनताले होइनन्, भारतीय सेनाले हो । वा, भारतीय शासक वर्गले हो ।

सिमानामा टीबीएस् (तिबेटियन सेक्युरिटी फोर्स) र एएसबी (बोर्डर सेक्युरिटी फोर्स) भारतीय फोर्स राखिएको छ । दैनिक हेलिकप्टर उडिरहन्छ सीमानामा । सन् १९६२ वा २०१८ सालमा भारतीय सेना आएर कालापानीमा बसेको रहेछ । ठीक उतातिर भारतको क्षेत्रमा बस्नका लागि ठाउँ पनि रहेन छ । चीनसँग लडदा भारतीय सेना त्यहाँ आएर बसेको रहेछ ।

त्यहाँ पारि पनि उक्ते छ । बस्ने ठाउँ पनि रहेन छ । दार्चुलाका धार्चुला जान्छन् र धार्चुलाका दार्चुला आउँछन् । समस्या भारतीय सरकारले खडा गरेको हो, जनताबाट होइन ।

स्थानीय जनताको केही राय छ सीमाको बारेमा ?

स्थानीयका कुरा गर्नु भने सौका जाति नै हुन् । तिनीहरू ६ महिना दार्चुला र बाँकी ६ महिना धार्चुला बस्ने भएकाले उनीहरूलाई सीमाबारे त्यति चासो पनि छैन । भारतीय सेना स्थानीय जनताको बस्ती नभएको नेपालको कालापानीमा छ । सेनासँग नेपाली जनताको त्यति टच पनि छैन ।

चुनावका बेला कहिले वारि कहिले पारि गर्ने पनि गर्छन् । तर स्थायी बसोवास उनीहरूको देखिएन । तर समस्या के हो भने हिउँ पर्दा व्यास नगरपालिकाका मानिसहरू त्यो भूभाग छाडेर तल बेसीमा फर्छन् । महाकाली करिडोर भनेर नेपाल सरकारले एउटा बाटो बनाउँदै छ । स्थानीय जनता त्यो बाटो छिटो बनोस् भन्ने चाहन्छन् । बाटो बनेपछि दैनिक उपभोगका सामानहरू नेपालबाटै आफूतिर गर्न सकिन्छ र भारतसँग हात थापेर रूनु पर्दैन भन्ने स्थानीयको सोच रहेको छ ।

नेपालले आफ्ना तर्फबाट स्थानीय जनताका लागि भौतिक विकास गरिदिए मात्र सीमानाको रक्षा गर्न सकिन्छ भन्ने स्थानीय जनताको दृष्टि विश्वास छ । अहिले त कस्तो सम्म छ भने स्थानीय जनतालाई तुइन तरेर, ट्युब बाँधेर, चिन्तातुम्बाको सहारा लिएर भारतको धार्चुला पुगेर दैनिक उपभोगका सामानहरू ल्याउनु पर्छ । उनीहरू भन्छन् मनभरि नेपाल आमामाको माया भए पनि मुखले भारतसँग ठीक पर्नु पर्ने हुन्छ, त्यसैले, नेपालको सिमाना भनेजति रक्षा गर्न सकिने छैन ।

नेपाल सरकारले बनाउँदै गरेको करिडोर महाकालीको किनारै किनार छ वा कहाँ छ ?

भारतको तर्फबाट महाकाली करिडोर ५० मिटर जति समानान्तर हुने गरी किनारैकिनार बनाइ रहेको छ । तर नेपालको तर्फबाट एक किलोमिटर देखि २०० मिटर माथि लेकहुँदै बनाइरहेको छ । महाकालीबाट लागेको यो बाटो दुम्लिङसम्म पुग्छ । हाल बाटो पनि बनाइँदछ । टेक्कापट्टा पनि दिइएको छ ।

समस्या कहाँ मात्र हो भने समयमा नै काम सम्पन्न नगर्ने नेपाली ठेकेदारको बानी छ । प्राथमिकताका साथ सरकारले बजेट हालिदिएमा २ वर्षसम्म दुम्लिङसम्म बाटो जान्छ ।

के त्यो बाटोले कालापानीको टिङ्कर नाका पनि जोड्छ ?

सर्भे टिङ्करसम्मकै हो । तर हाललाई दुम्लिङसम्म पुर्‍याएमा त्यहाँका स्थानीय जनताको तत्कालको खर्चो टर्छ । दुम्लिङ पुग्दाको भीरपाखाको अष्टेरोले बाटो केही समय लम्बिएला पनि ।

के गरेर सीमाको स्थायी सुरक्षा होला ?

एउटा कुरा त नेपाल सरकारले स्थायी सीमारक्षक फोर्स खटाउनु पर्छ । तिनीहरूको व्यवस्था राम्रो गरी गरिदिनु पर्छ । हिउँदमा पनि बस्न सक्ने गरी वातानुकूलनको व्यवस्था गरिदिनु पर्छ । स्थायी रूपमा बस्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्छ । स्थानीयका अनुसार भीर र पखेरामा रहेका हाम्रा पूख्यौली सल्लाका रुखहरू डाइनामाइट पड्काएर दलाई हिउँदभरि भारत लैजाने गरेको रहेछ । ती काठहरू देहरादुनसम्म पुर्‍याउने गरेका रहेछन् ।

हजारौ वर्षदेखि हुर्किएका सल्लाका रुखहरू यसरी लागिदो रहेछ । हिउँदमा नाउ, कस्तुरी मृग मारेर खाँदा रहेछन् । टेलिस्कोप फिट गरिएका राइफलले हानेर मार्दा रहेछन् । ती सबै राष्ट्रिय निकुञ्जका जन्तुहरू हुन् । त्यो संरक्षण क्षेत्र पनि हो । त्यो सबै सिध्याएरहेका छन् । त्यसको पनि संरक्षण जरुरी छ ।

सूचना मात्र गर्न सके पनि ती वन्यजन्तु बचाउन सकिन्छ्यो । ६ महिनासम्म भारतीय सेनाहरूले जेजे गरे पनि त्यहाँका प्रशासक तथा नेपाल सरकारसँग सूचना पनि हुँदैन । हेलिकप्टरको व्यवस्था गरेर भए पनि 'बेकी' गरी ती सबैको बचाउ गर्नु जरुरी छ । मिचिएको जमीन अन्तर्राष्ट्रिय समुदाय गुहारेर वा मुद्दा हालेर भए पनि फिर्ता लिने पर्छ । महाकाली नदीको वास्तविक उद्गमस्थललाई कायम गरिनु पर्छ । भारतले सिकाएको नक्कली कुराको आधार लिनु हुँदैन । अहिले सशस्त्रको क्याम्प राखेर भूमिको हेरचाह गर्नुपर्छ ।

वीरगञ्जको छपकैयामा दिउँसै खाल्डो खनेर पिलर सार्न खोजिरहेको छ भारतीय सेना

कृष्णदेव सिंह

पाँच महिने संगठन सुदृढीकरण तथा जनपरिचालन अभियानको अनुभूति कस्तो संगाल्नु भएको छ ?

केन्द्रीय समितिले यो अभियान बनाएपछि हामी २ नम्बर प्रदेशमा यसलाई दृढतापूर्वक लागु गर्नका लागि अभियान चलायौं । यो अभियान शतप्रतिशत कार्यान्वयन गर्न सकेका त होइनौं र छैनौं पनि । यो अभियान जिम्मेवारीका हिसाबले ७५ प्रतिशत स्थायी समितिका साथीहरूले, ६० प्रतिशत पीवीएम साथीहरूले र ५० प्रतिशत सीसीएम साथीहरूले पूरा गर्नुपर्छ । हामीले यसलाई कार्यान्वयन गर्ने राम्रो प्रयत्न पनि गरेका छौं ।

यो हालका नयाँ परिस्थितिमा नयाँ अभियान पनि हो । अभियानका क्रममा केही प्राविधिक समस्याहरू पनि रहे । काममा सोचेजस्तो चुस्तता र दृढता आउन सकेन पनि । तर कार्य क्षेत्रमा खटेका साथीहरूबीच सहकार्य र टिम स्पिरिटमा भने राम्रो सुधार भयो । जनताका बीचमा जाँदा कस्तो छ ?

जनताका बीचमा यो अभियानभन्दा अघि पनि गएका थियौं । त्यतिबेला जनताका बीचमा वर्तमान सत्ताधारीका देश र जनताविरोधी कामहरूको भण्डाफोर गरेका थियौं । यसले जनतामा हाम्रो सम्बन्ध भने राम्रो नै रहेको छ ।

चुनावको बेलामा पनि हामीले जनतालाई सचेत बनाएका थियौं । त्यतिबेला नै हामीले भनेका थियौं कि माओवादी केन्द्रको पार्टीमा लामो समयदेखि काम गरेकालाई चुनावमा टिकट पनि दिएको छैन । भर्खर आएकाहरूलाई टिकट दिएको छ । जनताले कुरा ठीक हो भनिरहेका थिए । हामीले भनेका थियौं चुनावमा टूट्टुला कुरा गर्ने नेता र तिनका पार्टीहरू कसरी नेपालको सीमा मिचिँदा पनि बोल्दैनन् र नदीनाला बेचिँदा र भूमि भारतले मिच्दा पनि बोल्दैनन् । यी गद्गार र देश बेचुवामा हुन भनेका थियौं । अहिले हामी जनताका बीचमा जाँदा तिमीहरूले ठीक भनेका रहेछौं भनेर जनताले यथार्थता महसुस गरिरहेका छन् । तपाईंहरू नै अब सशक्त रूपमा आउनुपर्छ भनेर जनताले बोलाइरहेका छन् ।

प्रदेश तम्बर २ मा कुन-कुन ठाउँमा सीमा मिचिएका छन् ?

वीरगञ्जको छपकैयामा ५० बिगाह जमिन मिचिएको छ । मिचिएका ठाउँमा बकाइदा सीमा इलाका चिन्ह र पिलरहरू छन् । त्यहाँका जनताले सीडीओलाई निवेदन दिएका छन् । नगर प्रमुख र वार्ड अध्यक्षहरूलाई निवेदन दिएका छन् । साथै आफ्ना जग्गा छुट्टयाइदिन माग गरेका छन् । हामीले यसका लागि अन्तरक्रिया कार्यक्रमहरू पनि गर्नुपर्छ । तर कोही मानिसहरू पनि त्यहाँ उपस्थित भएनन् । कुनै पनि पार्टीका मानिसहरू आएनन् । भारतका विरुद्धमा बोले निशानामा परिये र जनताका विरुद्धमा बोले जनताले नछाड्ने भएपछि उनीहरूलाई निकै गाह्रो भएको देखिन्छ ।

आफूलाई मधेसका मसिहा भन्नेहरू, आफूलाई राष्ट्रवादी भन्नेहरू एमाले-माकेहरू कोही पनि आएनन् । जनतामा के सन्देश फैलियो भने अब जनताका पक्षमा क्रान्तिकारी माओवादीबाहेक अरु कोही पनि छैन । कार्यक्रम सिद्धिएपछि केही व्यापारीहरू पनि आए । केही बुद्धिजीवीहरू पनि आए । उनीहरूको भनाइ थियो अब जनतासँग क्रान्तिकारी माओवादीबाहेक अरु कोही पनि छैन ।

हामीहरू खुलेर सहयोग गर्न सक्दौं, तर हामी तपाईंहरूको साथमा छौं ।
सीमा इलाका दिउँसो नै मिच्ने गरेका छन् ?

जानकारीमा आइएसएम अहिले भारतले चार वटा छुट्टाछुट्टै नक्शा बनाएको छ । नेपालमा केवल एउटै नक्शा छ । ब्रिटिश भारत छँदाको एउटा र भारत र नेपाल दुईपक्ष बसेर सन् १९७२/०७३ तिर काठमाडौंमा बनाएको दोस्रो हो । त्यो सीमा क्षेत्र भूगोलमा नै गण्टा बनाइएको हो । तेस्रो चाँहि वि.सं. २०२३/२०२४ सिमानामा गएर बनाएको भनिएको छ । नक्शा जसुकै र जस्तोसुकै बनाओस् रे ! जनताका घरजमिन र नेपाल सरकारले दिएको लालपूजा के भुट्टा हो ।

काठमाडौंमा बसेर बनाएको नक्शाअनुसार भारतले यति र उति भनेर दाबी गरिरहेको छ । पिलर पनि छँदैछ । दिनदाहाडै आएर नेपालको किसानहरूका बारीमा भारतीय सेनाले खाल्डो खनेको छ । स्थानीय जनताले विरोध गरेपछि काठमाडौंमा त्यसबारेमा छलफल भइरहेको छ ।

हाम्रो देशमा सरकार बनाएर बसेका दलालहरूको भारतको चाकरी गर्ने बानी र जनताप्रतिको वेवास्ताले पनि त्यसमा थप बल पुर्‍याएको छ । छपकैयाले यो दलाल प्रवृत्तिलाई नाझै सतहमा ल्याएको छ ।

नेपालका सुरक्षाकर्मीहरू छैनन् त्यहाँ ?

सिमाना मिचेपछि स्थानीय जनताको दूतोविरोध भयो । हामी जाँदा नेपालका सीमा सुरक्षाकर्मीहरू पनि थिए । तर उनीहरू त्यहाँ नियमित बस्दैनन् । त्यहाँ सशस्त्रका पनि र जनपथका पनि थिए ।

तर आश्चर्यको कुरा त के थियो भने हामीले सीडीओको अनुमति लिएर मात्र त्यहाँ जान पाएका थियौं । आफ्नै देशमा अनुमति लिएर जाँदा हामीलाई आश्चर्य लागेको थियो । यस्तो विडम्बना छ, देश र देशका नागरिकको । तर हामीले त्यहाँ पुगेर कोणसभा पनि गर्नुपर्छ । र अर्को कोणसभा वीरगञ्जमा आए गर्नुपर्छ । कोणसभा गर्दा त्यहाँका प्रहरी प्रशासन केही उत्तेजित भएकोजस्तो देखियो । कोणसभामा बोल्नेक्रममा हामीहरूले प्रष्ट पायौं कि यो विरोध तपाईंहरूको विरुद्धमा होइन । नेपाली जनताको जमिन भारतीय सेनाले दिउँसै आएर जसरी कब्जा गर्ने प्रयास गरे त्यसको विरुद्धमा बोलेका छौं । तपाईंहरूलाई थाहै छ पहिलेको नेपालको सिमाना छपकैयाभन्दा सीमा पारी रहेको गाउँमा थियो । त्यहाँका स्थानीयहरूको

भनाइअनुसार हामीहरू नेपाली नै हो, तर हाम्रो जमिन भारतले अतिक्रमण गरेर लिइसकेपछि हामी जबर्जस्त भारतीय नागरिक बनाइएका छौं भन्ने गरेका छन् । यसरी हेर्दा हाम्रो सिमाना भारतीय भूमिमा पर्न जान्छ । तर उल्टै उनीहरू किन नेपालको सीमाभित्र परेर नेपालीहरूका जमिन अतिक्रमण गरिरहेका छन् र नेपाल सरकार मौन रहेको यो आश्चर्यको कुरा बनेको छ । हामी नेपालीहरूको विरुद्धमा हुँदै होइन भारतीय जनताको विरुद्धमा पनि छैनौं । हाम्रो विरोध भनेको भारतीय सरकारको मिचाह र हेपाह प्रवृत्तिका विरुद्ध मात्र हो ।

सीमा अतिक्रमण गर्न खोज्दा भारतीय सेनाले के-के गर्न खोजेका छन् ?

भारतीय सेनाहरू गाउँको पश्चिमतिर गएर जनताका खेतबारीका बीचमा आठ/दश वटा पिलर गाड्ने खाल्डाहरू खनेका छन् । नेपाली जनताको लालपूजा भएको ५० बिगाह जमिन सिमाना पारी पर्ने गरी खाल्डोहरू खनिएको छ । यी सबै काम सीमा इलाकामा रहेको दशगजा क्षेत्रलाई मिचेर गरिएको छ ।

स्थानीय जनताको राय के छ र ?

हामीहरूलाई नेपालमा सरकार छ भन्ने अनुभूति नै भएको छैन । हातमा हाम्रो लालपूजा छ तर जमिन भने भारतले मिचिरहेको छ । हामीहरूले घरजग्गाको दस्तुर भनेर नेपाल सरकारलाई बुझाउने गरिरहेका छौं । तर नेपाल सरकार हाम्रो जग्गाजमिनका सुरक्षा नै गरिरहेको छैन भन्ने गरेका छन् । हामीहरू स्थानीय वडा कार्यालयमा पनि पुगेका छौं र जिल्ला कार्यालयहरूमा पनि धाएका छौं । तर सीमा क्षेत्रमा गएर हाम्रो जमिनहरूको सुरक्षा गरिदिने र हामीहरूलाई साथ दिने सरकारले गरिरहेको छैन ।

उल्टै नगरपालिकामा जाँदा सीमा मिचिएको कुरा सुन्न चाहने न र कर तिर्न हामीहरूलाई दबाव दिए । उनीहरूको एउटै भनाइ छ, काठमाडौंमा के फैसला हुन्छ त्यहीअनुसार गरौंला । हाम्रो जग्गाजमिन दिनदाहाडै भारतले लगेरहेको छ । चुनावको बेला मधेसवादीका नाममा भोट माग्ने आएकामा अहिले अनुहार देखाउँदैनन् । हामी मधेसीका हकहितका कुरा गर्छौं भन्नेहरू भारतका मान्छे रहेछन् भनेर सुनाउने गर्छन् ।

उनीहरू भन्छन्- तपाईंहरूले आवाज उठाइदिनु भो, हामीहरू तपाईंहरूलाई साथ दिन्छौं ।

केन्द्रीकृत सत्ता अभ्यासमा ओली सरकार

सङ्घीयताविरोधी 'जीएसटी' कर प्रणाली लागू गरिंदै

काठमाडौं । नेपाल सरकारले व्यवसायीहरूलाई लगाउँदै आएको मूल्य अभिवृद्धि कर (भ्याट) का ठाउँमा 'जीएसटी' (जनरल सेल्स ट्याक्स) लगाउने बहस अगाडि सारेको छ । तर व्यवसायीहरू भने यो विषयमा निकै अलमलमा छन् । भनिन्छ व्यवसायीहरू यस बहसमा दुई कितामा विभाजित हुन पुगेका छन् ।

बहुमतको वाम सरकार निर्माण गरेपछि चारचार पटक पेट्रोलियम तथा अन्य उपभोग्यका सामानहरूमा महङ्गी बढाएपछि कर्को मात्रा बढाउने पूर्व सहमतानुसार व्यवसायीहरूसँग सरकारले मूल्य अभिवृद्धि कर (भ्याट) का ठाउँमा 'जीएसटी' (जनरल सेल्स ट्याक्स) लगाउँदा राम्रो हुने भनी आफ्नो तर्फबाट प्रस्ताव अघि सारेलगत्तै जीएसटीका बारेमा बहस गर्न आह्वान पनि गरेको छ ।

सरकारी मानिस तथा केही अर्थविदहरूले जीएसटी लागू भएमा त्यो मूल्यवृद्धि करभन्दा बढी न्यायसङ्गत हुने बताइरहेका छन् । तर धेरै अर्थविदहरू भने जीएसटीका विरुद्धमा देखिएका छन् । उनीहरूको तर्क छ यदि जीएसटी लागू

भयो भने दलाल पुँजीपतिहरूको हातमा सबै अर्थतन्त्र पर्नजाने र राजनीतिक माफियाका आडमा दलाल व्यवसायी तथा प्रशासनिक अधिकारीहरूमा अधिकार र दायित्व थुप्रन गई विकृत मौलाउन जाने छ ।

भ्याट नेपालमा हाल सफलतापूर्वक

कार्यान्वयनमा आइरहेको र यसले सकारात्मक नतिजा ल्याइरहेकाले जीएसटी जरूरी नभएको प्रायः सबैको आँकलन छ । हुन पनि भ्याट आफैमा समस्या बनेको छैन, बरु वर्तमान सरकारको सङ्घीयता विरोधी हर्कत र दलाल राजनीतिक चरित्रका कारणले जीएसटी बहसमा ल्याइएको हो ।

हाल भारतमा दुई वर्षदेखि मोदी सरकारले जीएसटी लागू गरेको छ । तर त्यसले सकारात्मक नतिजा भने दिएको छैन । केवल बलपूर्वक बहुमतको भरमा मोदीले यसलाई भारत भर लागू गराएका छन् । तर मुम्बईको आर्थिक हैसियत र काँगडाको आर्थिक हैसियत एकै छैन र जीएसटी लागू हुन सक्ने पनि होइन ।

नेपालका एक अर्थविद सीताराम तामाङका अनुसार जीएसटीको अवधारणा प्रदेश तथा स्थानीय सरकारका विरुद्धमा अगाडि सारिएको आर्थिक कर प्रणाली हो । यो एकीकृत कर प्रणालीमा आधारित हुन्छ । अहिले सङ्घीयताको प्रयोगको क्रममा आर्थिक स्रोतहरू केन्द्रकै मातहतमा राख्ने योजना अन्तर्गत ल्याइएको हो ।

किन बढ्दै छ नेपालमा साइबर अपराध ?

काठमाडौं । सामाजिक सञ्जालको पहुँच, लत र दुरुपयोगले नेपालजस्तो अल्प विकसित देश पनि अब साइबर अपराध हुने र गरिने देशमा दर्ज हुन पुगेको छ । अचम्मको कुरा त के छ भने साइबर अपराधको मुद्दा दिनदिने जसो पर्न थालेका छन् ।

सहरदेखि ग्रामीण इलाकासम्म हातमा आधुनिक मोबाइल हुने हरेकको रुटिन बनेको छ कि आज कुन कुरा मोबाइलको फेसबुक वालमा अपलोड गरेर बढीभन्दा बढी 'लाइक' र 'शेयर' गरिएको हेर्न पाउँछ । यो चिन्ताले विशेषतः युवायुवतीहरूलाई सताउने र सोच्ने गराएको छ । यसको अर्थ अधवैशे र बूढापाका फेसबुक वालमा छैनन् भन्ने कुरा होइन । तर बढी 'टिनेज'हरू यसमा आकर्षित छन् ।

फेसबुक मोबाइल किन सक्ने आर्थिक पहुँच र टाइप गरेर अपलोड गर्नसक्ने सामान्य ज्ञान र सीप भएकाहरूका लागि व्यक्तिगत घटनाक्रम सार्वजनिक गर्ने सजिलो माध्यम हुन गएको छ । आफ्ना दैनिकी फेसबुक वालमा अपलोड गरेर दङ्गा परिरहेका उनीहरू आफ्ना व्यक्तिगत सूचना कसरी बाहिरिँएर र तिनले कसरी समस्यामा पर्दै छन् भन्ने कुराको पत्तो नै पाउँदैनन् । कतिपयले त सामाजिक र वैयक्तिक गोपनीयता र परिचय पनि खुलेको थाहा पाउँदैनन् ।

हरेक मानिसका आआफ्ना गोपनीयताहरू हुन्छन् । समाज र गाउँ विशेषका गोपनीयताहरू पनि हुन्छन् । यसलाई हाल फेस बुक सञ्चालकहरूले या त थाहा पाउँदैनन्, या त जानीजानी यसो गर्दछन् ।

सामाजिक सञ्जालले निम्त्याएका विविध घटनाक्रमलाई नियाल्दा महिलामाथि हुने गरेको यौनजन्य हिंसा, टीका टिप्पणी र बेइज्जती यसैका आधारमा बढी हुने गरेको पाइएको छ । फेस बुकले मान्छे खुल्ने र समाजमा भिजे पनि बनाएको छ, तर त्योभन्दा बढी सामाजिक विकृतिको

ढोका पनि खोलेको छ । शायद फेस बुकको प्रयोग भन्दा पनि बढी दुरुपयोग हुनुले यसो हुन गएको होला ।

पछिल्लो समयसम्म आउँदा त नेपाली समाजमा पनि सैद्यीको घर लथालिङ्गा हुने, बिग्रने र ससाना केटाकेटीहरूले दुःख पाउनुका साथै समाज नै भाँडिने पनि भएका छन् । सम्बन्ध विच्छेद, कुटपिट, गोली हानाहान र कलह पनि यसैले निम्त्याएको छ ।

के छ त वैधानिक प्रावधान ?

सामाजिक सञ्जालले ल्याएको विकृत रोक हरेक देशका सरकारहरूले विभिन्न कानून र प्रविधिहरूको गर्दै आएका छन् । भनिन्छ, ती प्रावधान र कानूनी मान्यताहरू खुकुलो र कम प्रभावकारी पनि रहँदै आएका छन् । नेपालमा पनि यसको कानूनी प्रावधान बनाइएको छ । यसलाई 'विद्युतीय अपराध ऐन' भनी नामाकरण पनि गरिएको छ ।

सामाजिक सञ्जालमार्फत् एकअर्कालाई आफ्ना गोप्य कुराहरू दिने र लिने गर्ने परम्पराले पनि यसलाई अपराधउन्मुख गराएको छ । सामाजिक सञ्जालबाट अपराध नियन्त्रण गर्न गाह्रो पनि छ । त्यसका लागि आधुनिक संयन्त्रहरूको आवश्यकता पनि छ । यसका साथै इन्टर नेटमा विज्ञता र पहुँच पनि आवश्यक छ । यसको नियन्त्रणका लागि सामान्य तथा सजिलो रोकथामको उपाय भनेको विभिन्न कार्यक्रमहरू मार्फत् सामाजिक सचेतना जागृत गर्नु हो । यो अभियान चलाए पनि यसको प्रभावकारिता भने पर्याप्त छैन ।

हालसम्म नेपालमा यसलाई 'केन्द्रीय अनुसन्धान ब्युरो' तथा 'अपराध महाशाखा'बाट यसको नियमन र नियन्त्रण गरिने गरिएको छ । सजाय गरिएका हिसाबले जनकारीमा आएअनुसार मेलमिलाप, क्षमा याचना र शोरेतितो जरिवाना प्रावधान पनि गर्ने गरिएको बताइएको छ ।

स्थानीय सरकारद्वारा

बजेट सार्वजनिक

काठमाडौं । स्थानीय सरकारले असार महिनाको १० गतेभित्र आफ्नो वार्षिक बजेट प्रस्तुत गरिसक्नु पर्ने सम्वैधानिक प्रावधानअनुसार बजेट सार्वजनिक गरेका छन् । यो प्रावधानअनुसार देशभरका नगरपालिका तथा गाउँपालिकाहरूले आर्थिक वर्ष २०७५/२०७६को बजेट सार्वजनिक गरेका हुन् । वार्षिक बजेट प्रस्तुत गर्ने नगरपालिकाहरूमा काठमाडौं महानगरपालिकाको बजेट आकार निकै ठूलो रहेको छ । अर्थविदहरूका भनाइ अनुसार यो महानगरपालिकाको बजेट निकै महत्वाकाङ्क्षी पनि रहेको छ ।

निरन्तर धक्का र त्रासदी

काठमाडौं । काठमाडौं उपत्यका र यसको वरपरका जिल्लाहरूमा बिहिबार बिहान ९ बजेर ५० मिनेट जाँदा फेरि भूकम्पको धक्का महसुस हुन गएको छ । भूकम्प मापन यन्त्रको मापनअनुसार महसुस गरिएको धक्काको केन्द्रबिन्दु धादिङ जिल्ला रहेको छ । मापनअनुसार उक्त धक्काको केन्द्रबिन्दु धादिङ रहेको बताइएको छ ।

२०७२ सालको भूकम्पले ल्याएको ठूलो मानवीय तथा भौतिक क्षतिको पूर्ति अहिलेसम्म नेपालले गर्न पाएको छैन । दाता राष्ट्रहरूले प्रदान गरेका सतहका सामग्री वितरणदेखि सुरु भएको विवाद र आशङ्का निवारण भएको छैन ।

पश्चिम लम्कँदै मनसुन

उच्च जोखिममा छन् पाँच सडक खण्डहरू

काठमाडौं । लामो समयदेखि हालसम्म निर्माणाधीन अवस्थामा रहेको मुग्लिङ-नारायणगढ सडक खण्ड अतिरिक्त अरु चारवटा गरी पाँचवटा सडक र सडक-खण्डहरू उच्च जोखिममा रहेका छन् । केही दिन अघि मात्र एक तह कालो पत्रे गरिसकिएपछि २४औँ घण्टा सेवा सुचारु गरिएको बताइएको मुग्लिङ-नारायणगढ सडक खण्ड अहिले प्राय अवरोध छ । यस बाहेकका त्रिभुवन, प्रथ्वी, अरनिको र सिद्धार्थ राजमार्ग पनि उतिकै जोखिममा रहेका छन् ।

असारको १५ पछि घनिभूत मनसुनी वर्षा सुरु हुने भएकाले यी सडकहरू असार, साउन र भदौ गरी तीन महिनासम्म अवरोध नै हुने देखिन्छन् । यी खण्डहरूमा सवारी साधनको चर्को चाप र साँघुरो बाटो र बनाइँदै र भत्कँदै गरेका सडकका कारण यात्रा निकै जोखिमपूर्ण रहँदै आएका छन् । अधिकांश सडकहरू पहिलो चरणको कालोपत्रे मात्र गरी सञ्चालनमा ल्याइएका छन् ।

नेपालको पहाडी तथा भीरको चट्टानी कटान, पहिरोको रोकथामको वेवास्ता, भूकम्पका धक्का र प्रति धक्काका कारण चिरा परेका भित्ताला र भिराला जमिन, कटानका छेउँछेउँमा रहेका अजडका ऋखहरू, बने पानीको अनुचित निकास, र कमजोर भूबनोटका कारणले यी सडकहरू उच्च जोखिममा रहन गएका छन् । यी भूगोल र भौगोलिक बनावटका अतिरिक्त ठेकेदारहरूको ठगी र बेइमानी, भौगोलिक सर्भे, डिजाइन तथा नापनक्शामा भए गरिएका लापवाही र ठेकेदार तथा कर्मचारीसँगको मिलेमतो आदिले यी सडकहरू भरपर्दा र निरन्तर हुन नसक्नुमा ठूलो भूमिका निर्वाह गरेका छन् ।

बाटोको माथि तथा टिकमा रहेका लड्ने आँटेका अजडका भित्ताहरूमा वर्षाको सुरुआतसँगै फेरि पहिरो जान थालेको छ । यस्तो खाले जोखिम रहिरहेकाले यात्रुहरू निकै ठूलो त्रासका साथ बाध्यताको यात्रा गरिरहेका छन् । बाटो चौडा बनाउँदा कटानी

गरिएका अग्ला टिक तथा कान्लाहरूबाट चट्टानहरू बाटोमा खस्न थालिसकेका छन् । वर्षाको पानीसँगै पहिरोको रूपमा खस्ने ती चट्टानहरू बम थालिसकेका छन् । कतै बाटोको मर्मत नै हुन नसकेकको त कतै बाटो चौडा बनाउँदा पहिलेको भन्दा भन्ने जोखिमपूर्ण हुन गएको स्थानीय वासिन्दाको भनाइ रहेको छ ।

बाटो चौडा बनाइएका ठाउँहरूमा डोजर तथा इक्क्याभेटरले बाटो फराकिलो बनाउँदा ठूलो कम्पन पैदा गर्ने गर्दछन् । यो कम्पनले अडिएर रहेको जमीन हल्लाउने र चिरा तथा दरार पार्ने गरेका छन् । वर्षायामको पानी ती चिरा र दरारहरूबाट जमीनको भित्री तहसम्म पुगेपछि कल्पना नै नगारिएका ठूलाठूला पहिरो जाने संभावनालाई नकार्न सकिँदैन ।

सडक विभाग तथा सरकारले पहिरो जानसक्ने संभावना भएका ती जोखिमपूर्ण क्षेत्रहरूमा पहिरो जान नदिन जालीले छोप्ने प्रक्रियालाई अघि बढाइएको बताएका छन् । तर ठूलो क्षेत्र लिएर पहिरो जाने यी कच्ची ठाउँहरूमा जालीको कुनै पनि काम छैन । यो या त सरकार र सडक विभागले जनता तथा यात्रीहरूका

धर्मनिरपेक्ष संविधान

गौहत्याको सजाय कति सान्दर्भिक ?

काठमाडौं । गाई काटेर खाएको अभियोमा विभिन्न जिल्लाहरूमा अदालती फैसला नै गरेर जेल सजाय गरिएको छ । बाग्लुङ, गोर्खा, कास्की र ताप्लेजुङका स्थानीय जनताले गाई काटेर खाएको अभियोगमा जिल्ला अदालतले प्रायः १२ वर्षको जेल सजाय सुनाएको छ । भर्खर मात्र बाग्लुङको जिल्लाको निर्वाचन क्षेत्र नं. २ को साबिक बोबाङ गाविस बडा नं. ९ का ६ जना स्थानीयलाई गाई काटेर खाएको अभियोगमा प्रहरीले पक्राउ गरी जिल्ला अदालतमा पेश गरेपछि न्यायाधीश प्रकाशप्रसाद पण्डितले उक्त अभियोगमा दोषी करार गर्दै १२ वर्ष जेल सजायको फैसला सुनाएका छन् ।

जेल सजाय सुनाइएका स्थानीयहरूमा मनबहादुर घर्ती, जितबहादुर घर्ती, बले विक, सीता बुढा, धुव घर्ती, मनबहादुर विकलगायत रहेका छन् । ०७४ फागुनमा सुनाइएको सजायसँगै उनीहरू सबैलाई अहिले जेल चलान गरिएको छ । नेकपा (क्रान्तिकारी माओवादी)का केन्द्रीय सदस्य निलबहादुर पुनका अनुसार गाई काटेर खाएको अभियोगमा जेल चलान गरिएकाहरू प्रायः सत्ताधारी पार्टी (ने क पा) (पूर्व एमाले र माके)का स्थानीय कार्यकर्ता हुन् ।

धर्मनिरपेक्ष राज्य घोषित भएको र संविधानमा भएको वैधानिक व्यवस्थाअनुसार पनि सबैलाई धार्मिक स्वतन्त्रता प्रदान गरिएको छ । संविधान अनुसार ऐन, नियम र नियमावली संशोधन नभएकाले अदालतलाई केही गाह्रो भएको भनी न्यायाधीशहरूले गुनासो गरे पनि उनीहरूले स्थानीयले गाई काटेर खाए भनी गरिएको निर्मम फैसला वर्तमान सङ्घीय तथा धर्मनिरपेक्ष संविधानको विरुद्धमा छ । संविधानकै धाराहरू बोल्छन् कि कुनै पनि ऐनकानून वा नियमावली संविधानसँग बाभ्रेको हदसम्म अमान्य वा खारेज हुने छन् ।

तदनुसार नयाँ मुलुकी ऐनमा रहेको चौपाया महल-अन्तर्गतको गौहत्यासम्बन्धी प्रावधान स्वतः खारेज हुन जान्छ । यो अहिलेको संविधानको व्यवस्थासँग बाभ्रन पुगेको छ । फेरि अर्को कुरा, यो संविधान कार्यान्वयनको क्रममा छ । सङ्घीय संविधान विरोधीहरूले त यो फैसला गर्न मिल्छ, त्यो पनि राजनीतिक विरोध र प्रदर्शनका रूपमा, तर 'संविधान अन्तर्गत छौ र सोको कार्यान्वयनमा छौं' भन्ने न्यायाधीशहरूले गौहत्याको अभियोगमा देशका सार्वभौम नागरिकहरूलाई कसरी जेल हाल्न सक्लान् ? कि त उनीहरू संविधान भन्दा माथि हुनुपर्छ कि त वर्तमान कार्यान्वयनमा लागिएको

संविधानलाई विफल तुल्याउन लागेको हुनु पर्छ । यदि त्यसो हो भने उनीहरूलाई नै कारवाहीको दायराले स्वतः तान्छ ।

जनसाधारणले बुझ्ने सामान्य कुरा के हो भने धर्म निरपेक्ष राज्यमा गाई पूजा गर्न पनि पाउनु पर्छ र खाइरहेकाले गाई काटेर खान पनि पाउनु पर्छ । अर्को तर्क पनि आएको के छ भने गाई राष्ट्रिय जनावर हो । त्यसैले गौहत्या बर्जित हुनु पर्छ । तर अस्ट्रेलियाको राष्ट्रिय जनावर कङ्गारु हो । अस्ट्रेलियामा कङ्गारुको मासु निकै महङ्गोमा विक्री गरिन्छ । पर्यटकहरूलाई खुवाइन्छ र देश बाहिर पनि निर्यात गरिन्छ । पछिल्लो मान्यता त के पनि रहँदै र किसित हुँदै आएको छ भने पशुबध गर्न हुँदैन । तर नेपालको वर्तमानमा गाई नै काटेर खाएकाले जेल हालिएको भन्ने सन्दर्भमा यो भने मेल खाँदैन ।

परम्परागत मान्यताअनुसार अठार मगराँतमा कूल पूजा गर्दा गोरु काटेर मासु चढाउने प्रचलन रहँदै आएको छ । कुल पुजामा सकिन्छ भने गोरु काटेर केही गरी सकिन्छ भने गोरु वा गाईको पुच्छरको रौं काटेर कुलकुलानीका नाममा चढाउने प्रचलन छ । यो परम्परागत मान्यतालाई पनि गम्भीरताका साथ ख्याल पुर्याउनु पर्छ ।

मगरहरू प्रकृति पूजक हुन् । उनीहरू धर्मसंस्कार र रितिथितिका हिसाबले हिन्दु भएको देखिँदैन । नेपालका शासक वर्गहरूले हिन्दू धर्म अपनाएपछि पनि मगरहरूलाई चलिआएको परम्पराअनुसार उनीहरूको बस्तीमा गाई काटेर खान छूट दिएको देखिन्छ । तर्क यो पनि उद्दे आएको छ कि कानून र ऐन निमुखा र सानाहरूमाथि मात्र लागू हुन्छ कि ठूलालाई पनि ? काठमाडौंका फाइभ स्टार होटलमा दिनहुँ गाईको मासुको परिकार बिक्री भइरहेको छ । गाईको मासु बिक्री गर्ने होटल मालिक र खानेहरूलाई कुनै पनि कारवाही भएको सुन्न वा देख्नमा आएको छैन । त्यहाँ कानून पुग्छ कि टाढै रहन्छ ।

काठमाडौंका गल्लीगल्लीमा बाटो नछाडेर, गाडीलाई साइड नदिएर हिंड्ने सँदैहरू रातारात कता बिलाए ? अहिले सँदै कतै बचेका छन् कि भनेर खोज्दै जाने हो भने पशुपतिनाथको अगाडि मौनधारण गरेर बसेको एकमात्र पिपलबाट निर्मित महादेवको सँदिलाई पाउन सकिन्छ । त्यसैले नयाँ मुलुकी ऐन अन्तर्गत चौपायाको महललाई परिमार्जन गरी वर्तमान संघीय संविधानको मर्म र भावना अनुसार समयानुकूल बनाउन जरूरी भएको छ ।

नेपालमा पुरुष नर्स

काठमाडौं । नेपालमा पुरुष नर्सका लागि बाटो खुलेको छ । यो भन्दा अघि महिला मात्र नर्स हुने चलन थियो । नर्स भन्ने बित्तिकै महिला परिचारिकाको फोटो सबै नेपालीको नजरमा आउँछ । तर यो परिपाटी र चलनको अन्त्य हुँदै छ । नेपालमा

रहेका कूल ८५ हजार नर्समध्ये १५ प्रतिशत कोटामा पुरुष नर्स राख्ने व्यवस्था गरिन थालिएको छ । विदेशमा नेपाली नर्सहरूको माग उच्च छ । त्यहाँ महिलाका साथै पुरुष नर्सहरूको पनि माग भइ आएको बताइन्छ ।

किन पुरुष नर्स त ? भन्ने प्रश्नको जवाफमा नर्सिङ काममा महिला र पुरुष दुवैको उतिकै महत्त्व छ । भनिन्छ- महिला विरामीका लागि महिला नर्स हुँदा जतिको सहज हुन्छ, पुरुष विरामीका लागि पुरुष नर्स हुँदा उतिकै सहज हुन जान्छ ।

आँखामा छारो हल्लाका लागि गरिरहेका छन् या त बजेट पचाउन यसो गरेका छन् । तर स्थानीय जनताको यस प्रकारको टालटुले काममा निकै असन्तोष छ । उनीहरू यस्ता सरकारी कामहरू बढी प्रचारात्मक, भ्राम्यात्मक र ठेकेदार तथा कर्मचारी मिलेमतोमा केन्द्रित हुन्छन् । सरकारले सधैं भूटो आश्वासन दिने र ढाँढ्ने गरेको उनीहरूको गुनासो छ ।

ठेकेदारहरूको मनपरिले पनि यसमा काम गरेको छ । पहिलो वर्षमा नै काम तमाम गर्ने भनेर ठेक्का लिएका नेपालका अब्बल दर्जाका ठेकेदारहरू काममा ठगी गर्छन् । सरकारी उच्च ओहदाका नातेदार, सरकारी नेताका आफन्त तथा ठूला चन्दादाता तथा सहयोगीहरू रहेका उनीहरू ठेक्कापट्टाका डन मानिन्छन् । बाटो ठेक्का लिएकै वर्षमा नसिध्याउने, थप एकवर्ष भनी माग गर्ने, सोर्सिफोर्स प्रयोग गर्ने, सडक विभागका कर्मचारीलाई हप्काउने, स्थानीय जनतालाई पेलने, मजदूरहरूलाई पैसा नदिने र दश ठाउँको ठेक्का आफैले लिने र माथिल्ला कर्मचारीसँग मिल्ने यी ठेकेदारहरूको कार्यनीति नै हुन्छ ।

अहिले जाली तथा किलाहरू प्रयोग भइरहेका पहिरोका जोखिमयुक्त ठाउँहरूमा सिमेन्टको पखाल उठाएमा उत्तम हुने स्थानीयको सुझाव छ । सडक वरपर बसोबास गरेका स्थानीय जनता ठेकेदारहरूको लापरबहीपूर्ण कामकार्य देखेर निकै आत्तिएका छन् । 'नभक्तिए अर्को सालको ठेक्का के लिने, भोके मर्ने ?' भनी ठेकेदारहरूले बारम्बार भन्ने गरेको भनाइहरू लिएर स्थानीय जनता निकै त्रस्त छन् । जसको ठेक्का परेको खण्डमा भत्कन्छ, उक्त भत्किएको खण्ड पहिलेकै ठेकेदारले पाउने भएकाले पनि उनीहरू पहिरो नै जाओस् भन्ने मनस्थितिमा देखिन्छन् ।

मनसुनी वर्षासँगै यी कारणहरूले काम गरिरहेका छन् बाटोलाई उच्च जोखिम तर्फ धकेल्ने ।

महिला हिंसा भारत विश्वकै नम्बर एक

काठमाडौं । केही संस्थाहरूले विश्वव्यापी रूपमा गरेको यो वर्षको सर्वेमा भारतलाई महिला सुरक्षाको दृष्टिकोणले विश्वकै एक नम्बर खतरनाक देशको रूपमा लिइएको छ । ती संस्थाहरूद्वारा गरिएको पछिल्लो सर्वेअनुसार महिलामाथि हुने हिंसा र दुर्व्यवहारका घटनाका हिसाबले विश्वका दशवटा यस्ता खतरनाक देशहरूको सूचीमा भारत एक नम्बरमा पर्न गएको हो । विश्वमा एशियाली देश भारत पहिलो नम्बरमा परेको छ । सर्वेको आधार यौन हिंसा र बाँधामजदुरीलाई मानेर गरिएको उक्त अध्ययनले जनाएको छ ।

द थम्सन रोजटर्स फाउण्डेसन नामक संस्थाले मंगलवार सार्वजनिक गरेको "अ सर्वे अफ फाइभ हन्डेड एण्ड फिफ्टि एक्सपर्ट अन युमन्स इस्यू" प्रतिवेदनमा महिलामाथि हुने यौन हिंसा र महिलाहरूलाई घरेलु कामका लागि बलपूर्वक राखिने कार्यलाई सर्वेको प्राथमिकतामा राखिएको छ । त्यस्तै

मानव तस्करी, महिलाहरूलाई जवर्जस्ती श्रम गराउने, विवाह गराइ दिने र यौन दासी बनाउने आदि सवाल पनि उक्त सर्वेमा आधारका रूपमा समावेश गरिएका छन् । यी आधारहरूमा आएको परिणाम अनुसार भारत अत्यन्तै खतरनाक स्थितिमा रहेको देखाइएको छ ।

त्यस्तै गरी महिलामाथि परम्परागत संस्कार, रितिरिवाजको प्रभाव, एफिड आक्रमण, बालविवाह तथा यौन शोषणमा पनि भारत एक नम्बरमै रहेको अध्ययनले देखाएको छ । सात वर्ष अगाडि गरिएको अध्ययनमा चौथो नम्बरमा रहेको भारत अहिले एक नम्बरमा भरेको हो ।

अध्ययन अनुसार एक नम्बरमा रहेको भारत पछिका देशहरूमा क्रमशः अफगानिस्तान, सिरिया, सोमालिया, साउदी अरबेरिया, पाकिस्तान, कङ्गो, यमन, नाइजेरिया तथा अमेरिका रहेका छन् ।

भारतमा महिलामाथि हुने यौन हिंसाविरुद्ध तीन

वर्षदेखि लगातार सडक प्रदर्शनहरू भइरहेका छन् । विसाल भारतको कुनै एक छेउमा घटेका घटनालाई लिएर देशभरका महिला अधिकारकर्मीहरूका साथै स्थानीय जागरूक महिलाहरूको यस्ताखाले प्रदर्शनमा ठूलो सहभागता रहँदै आएको छ । केन्द्रीय तथा प्रदेश सरकारहरूले यौन हिंसाका बारेमा कडा नीति अख्तियार गर्दै कानून निर्माण पनि गरेका छन् । भारतीय अदालत महिला विरोधी यस्ता घटनाहरूमा शून्य सहनशीलता राख्ने गर्दछ । तर पनि व्यवहारिक रूपमा त्यसको उल्टै नकारात्मक परिणाम सतहमा आउने गरेको छ ।

महिला सुरक्षा, महिला भ्रुण संरक्षण, मातृत्वको महत्वबोध तथा बालिकाको शिक्षाका साथै बुहार्तनका कष्टका बारेमा जनजागरण अभियान भारत सरकार तथा त्यहाँ रहेका एन्जीओ/आईएनजीओहरूले गर्दै आएका छन् । विवाहमा दाइजोका कारण घट्ने असंख्य घटना भारतमा सामान्य जस्तै मानिन्छन् । दाइजो प्रथा देखावटी सामाजिक कुसंस्कार त हुँदै हो, त्यो भन्दा बढी महिला हिंसा, हत्या, अपमान, घरेलु भ्रगडा र सामाजिक विश्रुद्धलताको कारक पनि हो ।

पितृसत्तात्मक सोच र व्यवहारका कारण महिलाले यी सारा कष्टहरू भर्त्तिरहेका छन् । दिनमा न्यूनतम १०० भन्दा बढी गम्भीर प्रकृतिका महिला हिंसाका मुद्दाहरू प्रत्येक प्रदेशमा दर्ताहुन आउँछन् । वर्ष दिनमा भारतभर ५० हजारका हिसाबले गम्भीर प्रकृतिका यौनजन्य हिंसाका घटनाहरू घट्दछन् । आश्चर्यको कुरा त के छ भने कडा कानून बने पछि भन्नु महिला हिंसाका घटनामा १२ प्रतिशतले बृद्धि भएर आएको बताइन्छ ।

प्रतिपक्षी दलका नेता राहुल गान्धीले महिलामाथि हुने गरेका यस्ता हिंसाले सिंगो भारतलाई नै लज्जाबोध गराएको अभिव्यक्ति दिएका छन् ।

मुम्बइमा चार्टर विमान दुर्घटना

काठमाडौं । भारतीय फिल्म नगरी मुम्बइमा चार्टर विमान दुर्घटना हुँदा त्यसमा सवार पाँच जनाको घटनास्थलमा नै मृत्यु हुन गएको छ । भारतकै ठूलो व्यापारिक सहर मुम्बईमा भएको यो घटनाले मुम्बइवासीहरूलाई स्तब्ध बनाएको छ । भारतीय प्रहरीका अनुसार घटना बिहीबार दिउँसो १:३० बजे मुम्बइको सर्भोडा अस्पताल नजिक भएको थियो ।

दुर्घटनामा क्याप्टेन प्रदीप राजपुथ, को-क्याप्टेन मारिया, इन्जिनियर सुभि, टेक्निसियन र एकजना यात्रुको पनि मृत्यु भएको छ । उद्धार कार्यमा तदारुकता देखाए पनि घटनामा परेकाहरूको ज्यान बचाउन भने सकिएन । दुर्घटना भए लगत्तै घटनास्थलमा दमकल पुगेकाले विमानका भनावशेष र बल्ल्याक बक्स जल्न र नस्ट हुन भने पाएन । स्थानीय जनताका अनुसार यदि त्यहाँ समयमा नै दमकल नपुगेको र आगो नियन्त्रणमा नलिइएको भए व्यस्त सहरमा ठूलो क्षति हुने थियो । चेना दुबे गर्ने गरेका छन् ।

पुलिस, दमकल र विपत व्यवस्थापन टोली घटनास्थल परिचालन गरिएपछि घटना पछि हुनसक्ने सम्भाव्य आपतकालिन स्थिति नियन्त्रणमा आएको थियो । दुर्घटनाग्रस्त विमानमा सात सिटहरू थिए । सानो बडीको यो विमानले एक पटक परीक्षण उडान पार गरिसकेको थियो ।

पर्यटकीय स्थल बालीमा ज्वालामुखी बिस्फोट

काठमाडौं । इन्डोनेसियाको प्रमुख पर्यटकीयस्थल बालीमा फेरि पनि शक्तिशाली ज्वालामुखी बिस्फोट भएको छ । बिस्फोट पछि त्यहाँ रहेका हजारौं पर्यटक अलपत्र परेका छन् । वर्षेनी लाखौं पर्यटक आउने गरेको इन्डोनेसियाको बाली फेरि पनि आन्तरिक तनाव र तन्द्रामा परेको छ ।

वर्षेनी एउटा न एउटा शक्तिशाली ज्वालामुखी बिस्फोट हुने गरेको यस ठाउँमा शुक्रबार पनि यस्तै ज्वालामुखी बिस्फोट भएको छ । यसका कारण आकासमा निकै बाक्लो तुर्रालो देखिएको छ । वातावरण निकै प्रदूषित बनेको छ । उक्त तुर्रालोका कारण बालीको एकमात्र अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल पनि पूर्ण रूपमा बन्द भएको छ ।

विमानस्थल बन्द हुदाँ हजारौंको सङ्ख्यामा रहेका पर्यटक अलपत्र परेका छन् । बालीमा भएको हालसम्मकै सबैभन्दा ठूलो ज्वालामुखी बिस्फोट र त्यसको धुँवाले पूरे देशको आकाश छोपनसक्ने भयले स्थानीय जनता अस्थायी वस्ती सराइ र सार्पेक्षित

सुरक्षित स्थानको खोजीमा छन् । हाल बालीमा त्रासदीले छाएको छ ।

शुक्रबार बिहानैदेखि यहाँका हवाई उड्डयन अधिकारीहरूले ज्वालामुखीको बाक्लो तुर्रालोको कारणले अकास नदेखिएपछि आकाश नखुल्दासम्म अनिश्चित कालका लागि सबै उडानहरू बन्द गरिदिएका थिए । भनिन्छ लगभग ७५ हजार पर्यटकहरू शुक्रबारदेखि नै अलपत्र परेका छन् । यो सँगै विमानस्थलको अध्यागमन विभागमा ठूलो भीड पनि लागेको छ ।

ज्वालामुखी बिस्फोटको आकार र दायरा बढ्दै गएको हुनाले यसले अनिश्चितता पनपिन बढाउँदै लगेको छ । स्थानीय नागरिकहरूको बसाइँ पनि त्रासदीपूर्ण बनेपछि अन्यत्र सार्ने क्रम बढ्दै गएको छ ।

आश्चर्यको कुरा त के पनि भएको छ भने बालीमा ज्वालामुखी बिस्फोट पनि भइराख्ने र पर्यटकहरू पनि आई नै राख्ने गर्दछन् ।

(एजेन्सीहरूको सहयोगमा)

आकाशियो डलरको भाउ

काठमाडौं । अमेरिकी डलरको भाउ आकाशिएपछि नेपाली जनताका जनजीविकाका समस्याहरू निकै विकराल बन्ने स्थितिमा पुगेका छन् । डलरको भाउ बढेर ११० रूपैयाँ ३७ पैसा भएपछि बढेको बजार भाउले उपभोक्ताको ढाड सेकिएको छ । फुटकरदेखि थोक व्यापारीसम्मले मनलाग्दो भाउ बढाएर सामान बेचिरहेका छन् ।

सरकारको उपभोक्ता संरक्षणको नीति पनि छैन । अनुगमनमा गएका मन्त्री तथा सरकारी कर्मचारीहरू लाजै नमानेर उपभोक्ताहरूले बिल नलिने भएकाले केका आधारमा अनुगमन गर्ने भनी समस्या भएको बताउँदै हिँडेका छन् ।

नेपालको व्यापार घाटा हाल ९ खर्ब १९ अर्ब रहेको छ । डलरको भाउमा भएको वृद्धिले यसलाई अझ बढाउने छ । विदेशी ऋण भुक्तानी यो वर्ष मात्र २८ अर्ब रहेको छ । विदेशमा पढ्न जाने नेपालीहरूका लागि डलरको भाउ बृद्धिले जाने नसक्ने अवस्थामा पुऱ्याउन थालेको छ ।

मोटोमोटी हिसाबले तर्क गर्दा विप्रेसन बढेर आउने कुरा त गर्छन् केही अर्थविदहरूले । तर समग्रमा नेपाललाई डलरको भाउ बढ्नुले निकै मारमा पारेको छ । यसले देशकै कूल गार्हस्थ्य उत्पादनको आकार र दायरामा पनि ठूलो प्रभाव पार्ने देखिन्छ ।

अमेरिकी सडकहरूमा विरोध प्रदर्शन

काठमाडौं । अमेरिका छिरेका आप्रवासीहरूप्रति कडा रबैया अपनाएको भनेर अमेरिकी जनता ट्रम्प प्रशासनविरुद्ध सडक प्रदर्शनमा ओर्लिएका छन् । हालै मात्र अमेरिका प्रवेश गरेका अफ्रिकी मूलका केही आप्रवासीहरूका छोराछोरीहरूलाई तिनका आमाबाबुबाट अलग्याएको कुरालाई लिएर अमेरिकामा यो विरोध जनाइएको हो । 'तिमीहरूलाई अमेरिकामा स्वागत छ' लेखिएका प्लेकार्डहरू बोकेका जनताले वासिङ्गटन डीसी र न्युयोर्कमा विरोध प्रदर्शन गरेका हुन् ।

छुट्टयाइएका केटाकेटीहरूको न त स्पस्ट नाम, थर र ठेगाना खुल्ने गरी नामावली राखिएको छ, न त उनका आमाबाबासँग भेट्न नै दिइएको छ । सङ्घीय आप्रवासन कार्यालयका बाहिर केही दिनदेखि राष्ट्रपतिका कदमविरुद्ध विरोध प्रदर्शनका कार्यक्रमहरू हुँदै आएका छन् ।

थला परेको दक्षिण एशियाली सहयोग संगठन 'सार्क' ?

काठमाडौं । आजभोलि दक्षिण एशियाली देशहरूको साभ्ना संगठन सार्क निष्क्रिय हुन पुगेको छ । यसका गतिविधि र कामकारवाहीहरू शून्य जस्तै छन् । यसको शिखर वैठकका बारेमा पनि कुराहरू चलेका छैनन् । नेपाल, भारत, पाकिस्तान, भूटान, बाङ्गलादेश, मालादिप र श्रीलङ्का गरी सात राष्ट्रहरू सामिलित सार्क अहिले बेकामा भएको छ ।

पहिलो प्रसङ्ग

यसको मुख्य अपजस भारत र पाकिस्तान बीचको मनमुटावलाई दिइन्छ । यी दुई छिमेकी देश सधैं विवाद र लडाइँको अवस्थामा रहँदै आएका छन् । एकले अर्कालाई अधोषित रूपमा 'शत्रु' राष्ट्र कारार गरे भैं गरे पनि खुल्ला रूपमा भने एकअर्कालाई सम्मान र आलोचना गर्ने गरेका छन् ।

चीनलाई पनि सार्कको सदस्य बनाउनु पर्ने कुरामा केही वर्षपहिले देखि पाकिस्तानले जोड दिँदै आएको छ । तर भारत भने यो कुरामा सहमत छैन । भारतलाई लागेको छ, यदि चीन जस्तो शक्तिशाली देश सार्कमा सामिलित भएमा भारतको वर्चस्व सदाका लागि अन्त्य हुन जाने छ । त्यसैले भारत कुनै पनि मूल्यमा र कुनै पनि बाहनामा चीनलाई सार्क सदस्यका रूपमा भित्र्याउन तयार देखिंदैन ।

चीन सार्कको सदस्य राष्ट्र भएमा दक्षिण

एशियामा भारतको सार्क देशहरूमा दोस्रो स्थान रहने छ । पहिलो चीनकै रहन जाने छ । तर भारतले खुल्ला रूपमा विश्वभर विचरण गरिरहेको महाशक्तिका रूपमा उदियमान

पनि छ । यो अवस्थाको सिर्जनाले सार्क दुई कारणले निस्काम हुन सक्छ : पहिलो भारत पनि साङ्घाई कोअपरेसनमा जानु र सार्कको आवश्यकता नरहन, दोस्रो, दक्षिण एशियामा चीनको प्रभाव र बर्चस्व जबर्जस्त हावी हुनु र भारतको भूमिकामा कमी आउनु ।

नेपालमा केपी ओलीको नेकपा एमाले पार्टी सकार गठन गर्नसक्ने हैसियतमा आएपछि पाकिस्तानको सार्क ब्यूँताउने गरी भएका केही प्रयासहरू बाहिर आए । पाकिस्तानी प्रधानमन्त्रीले नेपालमा भर्खरै प्रधानमन्त्री बनेका केपी ओलीलाई भेट्न आए । उनले सार्कलाई क्रियाशील बनाउने प्रस्ताव पनि ओलीका अगाडि राखे । तर ओलीले भारतको निर्देशनमा उनको प्रस्तावको न त उच्चारण गरे न त औपचारिक रूपमा अस्वीकार नै । बरु बिम्स्टेकका कुरा गरेर पाकिस्तानी प्रमलाई फर्काइदिए ।

तेस्रो प्रसङ्ग

आगामी भदौ महिनामा बिम्स्टेकको वैठक काठमाडौंमा हुने भएको छ । यसका लागि नेपालको सरकार यसको तयारीमा जुटेको पनि बताइएको छ । बिम्स्टेकको शिखर बैठक, भेला र सम्मेलन हुनु नराम्रो कुरा पनि होइन, तर सार्कको गतिरोध भएका बेला बिम्स्टेकका मात्र कुरा गर्नुको अन्त्यमा सार्क नब्यूँताउने उद्देश्य नै रहेको विश्लेषकहरूले बताएका छन् ।

मस्कोमा युद्ध सङ्ग्रहालय (War Museum) अवलोकन गर्दाको त्यो अविस्मरणीय क्षण

हस्तबहादुर के.सी.

महान् लेनिनको नेतृत्वमा महान् रुसी अक्टुबर समाजवादी क्रान्ति सम्पन्न गरिएको देश रुस लेनिनवादका सबल कार्यान्वयनकर्ता र हिटलरी फासीवादलाई धुलो चटाएर तत्कालिन सोभियत सङ्घलाई जोगाउन सफल विश्व चर्चित क्रान्तिकारी योद्धा स्टालिनले पुनर्निर्माण गरेको देश रुसमा पाइला टेक्सकेपछि पहिलो नम्बरमा लेनिन र स्टालिन एवम् क्रान्तिकारी रुसी जनताले निर्माण गरेका विरासत हेर्न हामी धेरै आतुर थियौं। लेनिन-स्टालिनका विरासतहरूलाई त पहिलो नम्बरमा हेर्न र अध्ययन गर्न हामी निकै आतुर थियौं। हामीसँग नेपाली टोली १५ जनाको र ब्राजिल, बेल्जियम, नेदरल्याण्ड र कोरिया कम्प्रेडहरू गरी ४० जनाको संयुक्त टोली थियो।

हाम्रो नेपाली टोलीमध्ये मलगायत ७ जना कम्प्रेडहरू होस्टेलमा बस्दै आएका थियौं। अन्य ८ जना साथीहरू अर्कै होटेलमा बस्नु भएको थियो भने युरोपियन टोली अर्कै होटेलमा बसेको थियो।

यो सन् १९१७ नोभेम्बर ३ तारिखको दिनको कुरा हो। हामी रुसको मस्कोस्थित प्रेमोमायास्काया शहरमा बसेका थियौं। रुसमा पाइलो टेक्सकेपछि वैज्ञानिक

साम्यवादका सिद्धान्तकार एवम् सर्वहारावर्गका असल गुरु कार्ल मार्क्सको शान्तिको अवलोकन गर्ने, विशाल रेडस्क्वायर मैदानको अवलोकन गर्ने कार्य र अत्यन्तै मनमोहक तथा ऐतिहासिक जर्जिया पार्कको अवलोकन त गरिसकेका थियौं। तर, लेनिन-स्टालिनका विरासतहरू र अन्य महत्वपूर्ण र विषयको अध्ययन अवलोकन गर्न हामी ज्यादै आत्तिएका थियौं।

बिहान ९.० बजेतिरको कुरा हो, गाडि र रुसी कम्प्रेडहरू एलेक्सी र आन्तोलेले हाम्रो टोलीलाई अर्को नेपाली टोली बस्ने होटेलमा पुऱ्याउनु भयो। त्यहाँ पहिले नै रुसी क्रान्तिकारी कम्युनिष्ट नेता जो अलो कद, गोरो छाला, हिउसँग सामना गर्न सक्ने बाक्लो ब्रान्कोट पहिरिएको र लेनिनले भै खेरो रंगको छालाको भोला भिरेका कम्प्रेड दिमित्री कोन्चेन्को र महिला योद्धा तारिसासमेत त्यस होटेलमा पहिले नै आइसक्नु भएको रहेछ। उहाँहरू अन्यत्र बस्नु हुन्थ्यो।

एक क्षणपश्चात् युरोपियन टोली पनि त्यही होटेलमा आइपुग्यो। होटल बाहिर आँगन र रोडतिर सेतेम्यै हिँडि जमिरेको थियो। हात मुख कट्याङ्गिने चिसो थियो। होटेलको अगाडि हामीलाई यात्रा गराउने गाडी तयारी अवस्थामा देखिन्थ्यो।

म होटेलको लबीमा पुगे बित्तिकै कम्प्रेड दिमित्री उठेर आउनुभयो र मसँग गरमजोशका साथ हात मिल्वाउनु भयो र मतिर हेर्दै भन्नुभयो, 'ज्याकेट लगाएर आउनु होस्, यो सुटले त जाडोमा मरिन्छ नि' मैले उनियाँको कोट, रातो स्वेटर उनियाँकै कमिज र कालो पेन्टसँग कालो सुटमा थिएँ। यो देखेर कम्प्रेड दिमित्रीले सत्य बोल्दै हुनु हुन्थ्यो, किनकि सामान्य सुट लगाएर रुसको जाडो भने मस्कोमा भएको हिमपात र जाडो धान्न त गाह्रो थियो नै। तर मैले भित्रपट्टी इन्डियन बाक्लो ? थर्मोकोट लगाएको थिएँ, त्यसले गर्दा जाडो पचाउन सक्थे। यो कुरा मैले कम्प्रेड दिमित्रीलाई सुभाएँ। त्यसपछि दिमित्रीले 'ओके' भन्नु भयो। मलाई जाडोले जिल सकेको थिएँ पनि।

त्यसपछि हामी त्यहाँबाट अगाडि बढ्यौं र

गाडीमा चढ्यौं। मेट्रो रेलवे स्टेशनसम्म त्यही गाडीले पुऱ्याइ दियो।

रेलवे स्टेशनमा प्रवेश गर्नका लागि हामीलाई टिकटको रूपमा कार्ड उपलब्ध गराइएको थियो। त्यही कार्डले मेसिनमा छोपेपछि गेट पास हुन्थ्यो। त्यसैगरी गेट प्रवेश गर्नु। करीब २०० मिटर तल भूमिगत मेट्रो रेल आउने भएकाले लिफ्टद्वारा तल भन्नुपर्ने। दायाँ र बायाँतिरबाट मेट्रो रेलहरू आइरहेका थिएँ, गइरहेका थिएँ। एउटा रेल जम्मा १ मिनेट मात्र त्यहाँ रोकिने रहेछ। त्यो समय भित्र यात्रुहरू ओर्लिन र चढ्ने गरि सक्नु पर्थ्यो।

त्यहाँ चारैतिरका भित्ताहरूमा मार्क्स, लेनिन, स्टालिनका फोटोहरू रङ्गिनमा कुदिएका थिएँ, गोर्की पुगिकन आदि कवि, साहित्यकारहरूका फोटोहरू पनि सजिएका थिएँ। जतातै कम्युनिष्ट पार्टीका भण्डारहरू सिमेन्टमै कुँदिएर भित्तामा टाँगेर राखिएका थिएँ। ती फोटोहरूका बारेमा र त्यहाँको अन्य विषयका बारेमा कम्प्रेड दिमित्रीले रसियन भाषामा भन्दै जानु हुन्थ्यो भने बेल्जियमका कम्प्रेडले अंग्रेजी भाषामा हामीलाई बुझाउँदै अगाडि बढ्नु हुन्थ्यो। बोल्दा सानो सानो माइक शरीरमै जडान गर्नुभएको थियो। आँखा चिम्लेर बोल्ने उहाँको बानी थियो। ती कुराहरू सुन्दै हामीहरू अगाडि बढ्यौं। रेलमा चढ्ने बेला भयो।

दिमित्रीले सङ्केत गर्नु भयो। मेट्रो रेल आइपुग्यो। डिब्बाहरू खुल्ल थाले। हतरमा यात्रुहरू ओर्लिए। हामी पनि छिटछिटो रेलको डिब्बाभित्र पर्नुपर्ने। रुसी जनताका साथ कतै उभिएर त कतै कुसीमा बसेर यात्रा पार गर्नुपर्ने। ज्यादै रमणीय यात्रा थियो त्यो।

रुसी यात्रुहरू रेलभित्र हल्ला कति पनि गरेका हुँदैन थिएँ। धेरै जसोले केहीले किताब खोलेर त कोहीले ट्याब्लेट र मोबाइल खोलेर सिङ्गै किताब खोलेर पढिरहेका देखिन्थ्यो। वातावरण शान्त हुन्थ्यो। बरु हाम्रो नेपाली टोलीले पो हल्ला गरिरहेको हुन्थ्यो रेलभित्र पनि। नेपाली स्वभाव त्यहाँ पनि राम्ररी फल्कन्थ्यो।

मेट्रो रेलबाट ओर्लि सकेपछि दुई तलामाथि लिफ्टबाट चढ्यौं र बाहिर निस्कियो। सडकमा गइसकेपछि दायीँपट्टीको भागबाट अगाडि कम्प्रेड दिमित्री लाग्नु भयो। हाम्रो टोली अगाडि बढ्यो।

त्यसदिन सर्वप्रथम हामीलाई मस्कोस्थित युद्ध सङ्ग्रहालय ९६वच :गकभफ० मा लगियो। सन् १९३९ देखि १९४५ सम्म चलेको दोस्रो विश्वयुद्धको समयमा जर्मनको हिटलरी नाजीवादीहरूले रुसमाथि भीषण आक्रमण गरेको थियो। जर्मन साम्राज्यवादका विरुद्ध स्टालिनको नेतृत्वमा रुसी सेनाले बहादुरीपूर्ण राष्ट्रिय लडेर जर्मन सेनालाई खरानी पारेर रुसी भूमिबाट लखेटेर विजय प्राप्त गरेको थियो। शानदार रूपमा विजय प्राप्त गरेको थियो।

हिटलरी सेनाका विरुद्ध लड्दा खेरी निर्माण गरिएका अत्याधुनिक हात हतियारहरू, गोला बारुद र मिसाइलहरूको दूला भण्डारण गरिएको रहेछ र त्यसलाई एउटा खुला म्युजियमका रूपमा व्यवस्थित रूपले राखिएको रहेछ। अनर्ग मात्र बाँकी राखिएका र युद्धमा शत्रुसित लड्न तयारी अवस्थामा राखिएका जस्ता देखिने ती सबै हतियारहरूको गहन दृष्टाले अध्ययन अवलोकन गर्ने काम गरियो। र त्यस ऐतिहासिक क्षणका अविस्मरणीय तस्वीरहरू पनि खिच्ने काम गरियो। किनभने, यो अत्यन्तै दूला अवसर थियो।

हामीहरू महान् अक्टुबर क्रान्तिले १०० वर्ष पूरा गरेको अवसरमा रुसकै ऐतिहासिक सहर लेनिनग्रादमा आयोजना हुने अक्टुबर क्रान्ति सत् वर्षिकी उत्सवमा भाग लिने जाँदै थियो। त्यही महत्वपूर्ण र ऐतिहासिक कार्यक्रममा भाग लिने पाउनु र सहभागी हुन पाउनु भनेको मेरो जीवनको लागि ज्यादै गौरवको विषय थियो। यो युद्ध सङ्ग्रहालय पनि कम महत्व र ऐतिहासिक थिएँ। लेनिनग्राद जाने क्रममा ४ दिन जति राजधानी मस्कोमा बसेर त्यहाँका लेनिन स्टालिनका योगदान र विरासतले भरिएका ठाउँ, म्युजियम अन्य महत्वपूर्ण कुराहरूको अवलोकन भ्रमण गराउने आयोजक कम्प्रेडहरूको योजना रहेछ, त्यही योजना मुताविक हामीलाई ती स्थानहरूमा पुऱ्याउने र अत्यन्तै व्यवस्थित दृष्टाले अध्ययन अवलोकन गर्ने र गराउने कार्य भइरहेको थियो। हाम्रो टोली र म स्वयम्ले त्यस ऐतिहासिक युद्ध सङ्ग्रहालयको निकै महत्व दिएर अवलोकन भ्रमण गरियो। अरु धेरै हेर्न चाहँदाचाहँदै पनि समयका अभावले गर्दा त्यस ठाउँबाट हामीहरू बाहिरिन बाध्य भयौं। स्मरणमा सबै दृश्यहरू कैद गर्दै कम्प्रेड दिमित्रीको नेतृत्वमा अगाडि बढ्यौं।

साहित्यमा संशोधनवाद र समाजवादी यथार्थवाद

१. विषय उठान

नेपाली साहित्यमा प्रचलित समाजवादी यथार्थवाद साहित्यको मूलधाराका रूपमा रहँदै आएको छ। यस विश्व दृष्टिकोण, उद्देश्य र स्पष्ट विचारधाराका कारणबाट यसले छुट्टै क्रान्तिकारी भूमिकासहित विशिष्ट पहिचान स्थापित गरेको छ। आफ्नो पृथक् विश्व दृष्टिकोणका साथै वर्ग पक्षधरता रहनु र यथार्थ प्रतिस्पर्धा हुनु समाजवादी यथार्थवादी सर्जकहरूको वैशिष्ट्य रहेको छ। वर्ग, विचार र यथार्थ प्रतिको सकृय प्रतिबद्धताका साथै आशावादिता एवम् मुक्त जीवन निर्माणप्रतिको तीव्र आकाङ्क्षा व्यक्त हुनु र मालेमावादी विश्व दृष्टिकोणसँग गाँसिनु एवम् ऐतिहासिक र समकालीन यथार्थको वस्तुपरक र सौन्दर्ययुक्त प्रतिबिम्बन गर्नु, क्रान्तिकारी वर्ग, पार्टी र विचारप्रति प्रतिबद्ध भई क्रान्तिलाई सहयोग पुऱ्याउनु जस्ता युगीन दायित्व निर्वाह गर्नु समाजवादी यथार्थवादी साहित्यको संज्ञान परक, विचार परक तथा कलात्मक काम हो। विचारहीनता तथा अराजकतावादी दृष्टिकोणका विपरीत समाजवादी यथार्थवादी रचनाकार आफुलाई सिद्धान्तवादी एवम् क्रान्तिकारी प्रवृत्तिका साथ आफ्ना रचनामा उभिने प्रयत्न गरेको पाइन्छ।

पछिल्लो समयमा भने साहित्य, कला तथा सौन्दर्य चिन्तनका फाँटमा समेत संशोधनवाद प्रवलरूपमा देखा परेको छ र यसले सिर्जनाका सबै क्षेत्रमा जबर्जस्त प्रभाव पार्ने प्रयास गरेको छ। राजनीतिक तथा विचारधाराका फाँटमा देखा परेको संशोधनवादले कलाका विविध पक्षमा पारेको नकारात्मक प्रभावलाई निस्तेज पार्नु र समाजवादी यथार्थवादको मानदण्डलाई जोगाउनु जरुरी भएको छ। यस आलेखमा संशोधनवाद र त्यसले समाजवादी यथार्थवादमा पारेको र पार्न सक्ने केही आधारहरूको निरूपण गरिएको छ।

२. संशोधनवाद र समाजवादी यथार्थवाद

मार्क्सवादका आधारभूत मान्यताका रूपमा स्थापित हुनु पुगेका द्वन्द्वत्मक तथा ऐतिहासिक भौतिकवाद, वर्ग सङ्घर्ष, क्रान्तिमा बल प्रयोगको भूमिका, सर्वहारावर्गको अधिनायकत्वलाई छाडेर आदर्शवाद, वर्ग समन्वयवाद, सुधारवाद, संसदवाद तथा 'उत्तर' र 'प्रविधिवाद' सम्बद्ध मान्यता र दृष्टिकोण अझुगाल्न पुगेहरू नै संशोधनवादी हुन्। दर्शन, राजनीति, विचारधारा, कला साहित्यका क्षेत्र र चिन्तनका फाँटमा संशोधनवादीहरू क्रियाशील रहेका छन्। सर्वहारा वर्गको प्रतिनिधि क्रान्तिकारी शक्ति हो भने त्यस विपरीत पछिल्लो समयमा बहुदलीय जनवादी तथा वर्गीय एवम् राष्ट्रिय आत्मसमर्पणवादीहरू संसदीय लोकतन्त्रलाई नै सिद्धान्त र विचारधाराका रूपमा स्वीकार गरी बहुलवादी/संसदवादी तथा वर्ग समन्वयवादीका रूपमा फेरिएका छन्। संशोधनवादीहरू मालेमावादका मूलभूत मान्यता तथा विचारधारालाई अस्वीकार गर्दै पुँजीवादी संसदवादी सामाजिक सत्ता र व्यवस्था निर्माणका निमित्त अग्रसर भएका छन्। सर्वहारावर्गको उद्देश्यविपरीत दलालपुँजीवादी तत्वको हितकारी भई क्रान्तिकारी वर्गको विरोध गर्नु तिनको विशेषता रहको छ। मालेमावादी दर्शनमा अभिव्यक्त मान्यता अनुरूपको क्रान्तिकारी विचारधारालाई परित्याग गरी प्रतिक्रियावादी विचारधारामा समाहित भएपछि तिनका सृजन कर्म सर्वहारावादी विचारबाट च्युत हुनु स्वाभाविक छ। समकालीन प्रगतिवादी साहित्यमा संशोधनवादी समाजवादीहरू- जो आफुलाई 'वैज्ञानिक समाजवादी'का रूपमा अभिव्यक्त गर्दै आएका छन्- को प्रभाव परेको छ। मालेमावादी सौन्दर्यशास्त्रद्वारा स्थापित कला साहित्यमा प्रतिमानको अस्वीकृति र संशोधन तथा नवसंशोधनवाद गैरसर्वहारा वर्ग विशेषको रूचि, सौन्दर्य र वृत्ति र आनन्दको प्राप्तिका निमित्त क्रान्तिकर्मी आदर्शलाई परित्याग गर्नु पुगेका छन्। तिनका चिन्तनमा सर्वहारा वर्गको आदर्श र बुर्जुवा वर्गको आदर्शलाई घोलमाल गरी आफुलाई असल बनाउने चाहको सङ्केत गरिएको पाइन्छ। नयाँ जनवादी क्रान्ति र त्यसको स्वरूपको विरोध गर्नु र बुर्जुवा समाजवादीहरूसँग सन्निकट रहनु तिनको वैशिष्ट्य हुनु पुगेको छ। क्रान्तिकारी र संशोधनवादीविच भिन्नो विभाजक रेखा रहेको हुनाले क्रान्तिकारी र संशोधनवादीलाई छुट्याउनु गाह्रो हुन्छ। तापनि वैचारिक एवम् वर्गीय अवस्थिति र तिनका संसदीय बुर्जुवा आत्मिक तथा भौतिक क्रियाकलापबाट नै संशोधनवादीहरूको पहिचान गर्न सकिन्छ। वर्गीय एवम् राष्ट्रिय आत्मसमर्पणवादीहरू प्रगतिशील एवम् क्रान्तिकारी आदर्शलाई छोड्छन् र बुर्जुवा आदर्शको महिमा मण्डन गर्दछन्। तिनले सर्वहारा तथा उत्पीडित जनता र तिनका आधिकारिक प्रातिनिधि क्रान्तिकारी शक्तिहरूले चलाएका विगतका महान् सङ्घर्ष, समर्पण, जनयुद्ध तथा जनआन्दोलनका उच्चतालाई न्यूनीकरण गरी घृणाभाव तथा तिरस्कार गर्ने काम गर्दछन्। प्रातिनिधिक घटना, वस्तु, पात्र, उद्देश्यप्रतिको नकारात्मक एवम् विद्वेष अभिव्यक्तिमै केन्द्रित हुन्छन् र तिनीहरू टिठलाग्दा मार्क्सवादी देखिन्छन्। संवैधानिक राजतन्त्रवादी, संसवादी

प्रा.डा. जगदीशचन्द्र भण्डारी

तथा बुर्जुवा गणतन्त्रवादीहुँदै याथास्थितिवादको पक्षधर हुन्छन्। महान् र उदात्त जनयुद्धको ऐतिहासिक यथार्थबाट अलग्गै सर्वहारा वर्ग र सर्वहारा मानवतावादी धारा एवम् प्रवृत्तिलाई नकार्न पुगेको पाइन्छ। वर्ग सङ्घर्षलाई वर्गसमन्वयमा फेरुनु र मुक्ति र मुक्तिकामी विचारलाई छोड्नु अनि क्रान्तिकारी भूमिका परित्याग गरी सर्वहारा वर्गको अधिनायकत्वसम्बन्धी प्रतिमान त्याग्नु संशोधनवादीहरूको चिन्तन र विचारधाराको सारवस्तु हो। वर्ग सङ्घर्ष र सर्वहारा वर्गको अधिनायकत्वको प्रश्नलाई गौण बनाउनु भनेको समाजमा रहेका

असमानता, विभेद र वैषम्यलाई नदेख्नु हो। सर्वहारा र क्रान्तिसम्बन्धी विचारधारात्मक अग्रगामी गतिलाई निस्तेज पार्दै अन्ततः प्रतिक्रियावादमा पतन भई क्रान्ति र परिवर्तनलाई धोका दिने काम गर्नु हो। मालेमावादी दर्शनलाई क्रान्तिको र मुक्तिको दर्शनका रूपमा नमान्ने तत्वहरू छद्म रूपमा क्रान्तिकारी देखिन्छन्। विशेषतः समाजवादी यथार्थवादमा संशोधनवाद निम्न रूपमा प्रकट भएको छ।

क. समकालीन युगमा मालेमावादबाट दार्शनिक, वैचारिक र राजनीतिक विचलन/ संशोधन/नवसंशोधनद्वारा संशोधनवाद जन्मेको पाइन्छ।

ख. संशोधनवाद समाजवादी यथार्थवादी साहित्य कलाविरुद्ध उभिएको पाइन्छ।

ग. क्रान्तिमा बलपूर्वक सत्ता हत्याउने कार्यको निषेध गर्दछ।

घ. यो क्रान्तिकारी उदात्त आदर्शबाट च्युत हुन्छ।

ड. प्रारूपीकरण/महान् नायक, वस्तु र परिवेशको विरुद्ध छ।

च. यसले वर्ग सङ्घर्ष र सर्वहारा वर्गको अधिनायकत्वलाई मान्दैन।

छ. यसले संसदवाद, वर्ग समन्वयवाद तथा गैरक्रान्ति/प्रतिक्रियावादलाई स्वीकार गर्दछ।

ज. यसले सर्वहारा तथा उत्पीडित वर्गको महान् र उदात्त आदर्श चरित्र र प्रवृत्तिको पुनरुत्पादन/प्रतिबिम्बनभन्दा त्यसको विरुपीकरण गरी प्रस्तुत गर्दछ।

झ. उत्सर्ग तथा बलिदानपूर्ण सौन्दर्यात्मक अन्तर्वस्तुको निषेध र जनवादी क्रान्तिको विरोध गर्छ।

ञ. यसले यथार्थको क्रान्तिकारी विकासमा भन्दा त्यसको स्थिरतामा जोड दिई शोषणकारी व्यवस्था सुदृढ गर्ने कुरामा जोड दिन्छ।

३. निष्कर्ष

मालेमावादी दर्शनका आधारभूत मान्यतालाई दरिलो रूपमा पक्रिएर ऐतिहासिकआसयसहितको यथार्थको ठोस चित्रण/रेखाङ्कन गर्न सघाउने, महान् नायक, विषयवस्तु र परिवेशको प्रारूपीकरण गर्ने क्रान्तिकारी जीवनको प्रतिबिम्बनगर्ने, सर्वहारा वर्ग र तिनको सङ्घर्ष,बलपूर्वक सत्ताहत्याउने कार्यएवम् सर्वहारावर्गको अधिनायकत्वप्रति प्रतिबद्धहुँदै क्रान्तिर भविष्यप्रति दृढ आस्था रहेका स्रष्टाहरू नै समाजवादीयथार्थवादीहुन सक्छन्। यस विपरीत मालेमावादीदर्शनमाआधारभूत सिद्धान्त तथा दृष्टिकोणबाट च्युतएवम् स्थलितभई सर्वहारावादीआदर्शलाई निषेध गरी सुधारवाद, संसदवाद, वर्गसमन्वयवादर प्रतिक्रियावादलाई आत्मसातगर्नु पुगेका लेखकहरू गैरसमाजवादीयथार्थवादीहुन्। शोषणपूर्ण तथा उत्पीडनकारी राज्यसत्ता र त्यसको जनविरोधी स्वरूपलाई सकारी मालेमावादीदर्शनको दार्शनिक वैचारिक र राजनीतिक दृष्टिकोणको निषेधमै संशोधनवादउभिएको छ र समकालीनयुग अनुरूपको सामन्तवाद,दलालपुँजीवाद तथासाम्राज्यवाद र विस्तारवादका विरुद्ध कला साहित्यको वर्गसङ्घर्षलाई तीव्र पार्नु पर्दछ। विशेषतःवर्गसङ्घर्ष र सर्वहारा अधिनायकत्वतथा सर्वहारा मानवतावाद विरुद्ध परिलक्षितआदर्शवाद, सुधारवाद, संशोधनवाद, नवसंशोधनवाद, वर्गसमन्वयवादतथा संसदवाद नै क्रान्ति र सौन्दर्य विरोधी रहेका छन्। यस विपरीत दार्शनिक,वैचारिक तथाराजनीतिक प्रतिबद्धतासँगै आमूल परिवर्तन सम्बद्ध क्रान्तिकर्ममा केन्द्रितहुनु रअभिव्यञ्जनागर्नु नैसमाजवादीयथार्थवादी सर्जकको पृथक् वैशिष्ट्य हो।

सन्दर्भ सामग्री

- जिस, आबेर, (१९८५) कला वैचारिक एवम् सौन्दर्यात्मक पहलु, मास्को : रादुगा प्रकाशन।
- चैतन्य (३६९) मार्क्सवादी सौन्दर्य चिन्तन, ललितपुर : साभा प्रकाशन।
- वैद्य, मोहन (२०६७) मार्क्सवादी दर्शन, काठमाडौं : प्रगतिशील अध्ययन केन्द्र।
- भण्डारी, जगदीशचन्द्र, डा. ताराकान्त पाण्डेय (२०६७) प्रतिनिधि नेपाली समालोचना, काठमाडौं : विवेक सिर्जनशील प्रकाशन प्रा.लि।
- बोरेव, युरी (१९८५) एस्थेटिक्स, मास्को : प्रोग्रेस पब्लिसर्स। (वर्गबोधवाद)

उपनिवेश...

व्याख्या गर्नु भयो । नयाँ जनवादको सिद्धान्तको आधारमा, उहाँले नयाँ जनवादी गणतन्त्रको बुझाई निर्माण गर्नु भयो ।

यो नयाँ जनवादी गणतन्त्र माओले पुँजीपति अधिनायकत्व अन्तरगत पुँजीवादी गणतन्त्रको पुरानो युरोपियन -अमेरिकन रूपबाट जुन पुरानो प्रजातान्त्रिक रूप र पहिले नै मिति सिद्धिएको गणतन्त्रभन्दा फरक हुने छ भन्नुभयो । अर्कोतिर, यो सर्वहाराको अधिनायकत्व अन्तरगत सोभियत प्रकारको समाजवादी गणतन्त्रबाट पनि फरक रूपमा हुनेछ । किनभने एउटा केहि ऐतिहासिक अवधिमा लाग्ने यो रूप पनि उपनिवेशहरू र अर्धउपनिवेशहरूका लागि सुझाउँछ थिएन । यो अवधिमा दौरेन, त्यसकारण, राज्यको एउटा तेस्रो रूप कैयौँ साम्राज्यवाद विरोधी वर्गहरूको संयुक्त अधिनायकत्व अन्तरगत नयाँ जनवादी गणतन्त्र सबै उपनिवेशहरू र अर्ध-उपनिवेशहरूका क्रान्तिहरूमा लाग्नु गर्न सकिनेखालको आवश्यक थियो । यो रूपले एउटा निश्चित ऐतिहासिक अवधि माग गर्नु भएकाले यो त्यसकारण संक्रमण कालको अवधिको माग गर्दछ । तै पनि, माओका अनुसार, यो एउटा त्यस्तो रूप हो जो उपनिवेशहरू र अर्ध उपनिवेशहरूका निमित्त आवश्यक छ र जसलाई विभाजित गर्ने काम गर्न सकिदैन ।

यस्तो राज्य जनताको जनवादी अधिनायकत्वको रूपमा चीनीयाँ क्रान्तिको विजयपछि स्थापित गरियो । माओले जनताको जनवादी अधिनायकत्वको महत्वका दुई पक्षहरू- जनताका लागि जनवाद र प्रतिक्रियावादीहरूमाथि अधिनायकत्वको मिसावटका रूपमा वर्णन गर्नु भयो । जनता भनेका मजदुर वर्ग, किसान, शहरी निम्न पुँजीपति र राष्ट्रिय पुँजीपति हुन् । मजदुर वर्ग र कम्युनिष्ट पार्टीद्वारा नेतृत्व गरिएका यी वर्गहरूले उनीहरूको आफ्नो राज्य बनाउन एकता गर्दछन् र तिनीहरूको आफ्नो सरकार निर्वाचन गर्दछन्; तिनीहरूले उनीहरूको अधिनायकत्व साम्राज्यवादका भुत्था कुकुरहरू- जमिन्दार वर्ग र नोकरशाही दलाल पुँजीपतिको साथै ती वर्गहरूका प्रतिनिधिहरूमाथि आफ्ना निर्णयलाई पालन गर्न लगाउँदछन् ।

माओले अझ ज्यादा देखाउनु भयो कि कम्युनिस्ट पार्टीले जनताको जनवादी गणतन्त्रलाई समाजवादी राज्यको रूपान्तरणको प्रक्रियाको नेतृत्व गर्नु परेको थियो । जनताको जनवादी अधिनायकत्व, सर्वहाराद्वारा नेतृत्व गरिएको र मजदुर -किसान मित्रतामा आधारित, आवश्यक थियो कि कम्युनिस्ट पार्टीले समग्र मजदुर वर्ग, समग्र किसान र क्रान्तिकारी बुद्धिजीवीहरूको विशाल मासहरूलाई एकताबद्ध गर्नु पर्दछ; यी अधिनायकत्वका नेतृत्वदायी र आधारभूत शक्ति हुन् । यो एकता विना, अधिनायकत्वलाई एकत्रित गर्न सकिदैन । यो पनि आवश्यक छ कि पार्टीले शहरी निम्न पुँजीपति र राष्ट्रिय पुँजीपति र उनका बुद्धिजीवीहरू र राजनीतिक समूहहरू, उनका प्रतिनिधिहरू जो सहयोग गर्न तैयार थिए, उनीहरूसित जति धेरै सम्भव छ एकता गर्नु पर्दछ । यो प्रतिक्रान्तिकारी शक्तिहरूलाई एकताउनका लागि आवश्यक थियो । यदि यो गरिएको भए, क्रान्तिको विजयपछि, तीव्रताकासाथ उत्पादन पुनःस्थापन गर्न र विकास गर्न, विदेशी साम्राज्यवादसित सामना गर्न, ध्यानपूर्वक एउटा पिछडिएको अर्ध-उपनिवेशी कृषि अर्थतन्त्रलाई एउटा औद्योगिक देशमा रूपान्तरण गर्न

र एउटा समाजवादी राज्य निर्माण गर्न सम्भव हुने थियो ।
hukumsingh2012@yahoo.com

क्रान्तिकारी...

विचार र राजनीतिलाई ध्वस्त नपार्दसम्म क्रान्तिकारी आन्दोलन अधि नबढ्ने हुँदा सैद्धान्तिक र वैचारिक रूपमै प्रशिक्षित हुन र संघर्षकै बिचबाट संगठनलाई दरिलो बनाउँदै लैजानु आजको आवश्यकता भएको महसुस गरी नेकपा (क्रान्तिकारी माओवादी) को अहिलेको बैठकले यथार्थको गम्भीर विश्लेषण गरेको छ र चुनौतीहरूको सामना गर्ने दृढता देखाएको छ ।

नेपाली जनताले देखाएको अभूतपूर्व त्याग, उत्साह एवम् सहिदै संघर्ष र बलिदानको अपमान गर्ने पुष्पकमल दाहाल, बाबुराम भट्टराई-रामबहादुर थापा लगायत र साम्राज्यवादका दलालका रूपमा उभिएका ओली-नेपाल गुटको चिन्तन भनेको नेपाल र यहाँका परिवर्तनकारी जनताका विरुद्धमा रहनु र आफ्ना मालिकहरूको स्वार्थलाई समृद्ध गर्नु नै तिनको समृद्धिको सार हो । यसर्थ प्रतिक्रियावादी वर्गमा रूपान्तरित हुन पुगेको तत्त्वले राष्ट्रियता र जनतन्त्र एवम् जनजीविकाका सवाललाई प्रधानता दिँदैनन् र तिनका प्रति जनतामा आकर्षणभन्दा विकर्षण पैदा भई आक्रोश र प्रतिरोधको माद जन्मन्छ । यसको उपयोग नेकपा (क्रान्तिकारी माओवादी)ले नै गर्नुपर्छ र क्रान्ति, परिवर्तन र राष्ट्रियताप्रति संवेदनशील रहेका तत्कालीन धुवीकृत गराउँदै क्रान्तिको अग्राणी सम्भावनालाई सन्निकट ल्याउने काममा अग्रसरता देखाउने दायित्व पनि यसकै हो र त्यस दिशातर्फ लागेको सङ्केत अहिलेको केसको बैठकले देखाएको छ ।

उथलपुथलकारी क्रान्तिको निम्न सशस्त्र जनविद्रोहको कार्यदिशालाई अवलम्बन गर्दै आएको क्रान्तिकारी शक्तिले आफूलाई मालेमावादी एक मात्र विद्रोही धार हो भन्ने कुरा पुष्टि र प्रमाणित गर्ने किसिमका संघर्षका उठानमा लगाउने चिन्ता र चासो यस बैठकले गरेको छ र यस बैठकका निर्णयहरू ऐतिहासिक एवम् दुरगामी महत्वका रहेका छन् । क्रान्तिकारी कम्युनिष्ट शक्ति कमजोर हुँदा नै इतिहास-घात हुन्छन् भने तिनको प्रबलतामै इतिहास-निष्ठ एवम् भविष्यनिष्ठ परिणाम जन्मन्छन् । कम्युनिष्टका नाम र विचार बेचेर प्रतिक्रियावादको खेती गर्ने तत्वको समाप्तमै क्रान्तिकारी शक्ति बलिया हुन्छन् भन्ने कुरामा मालेमावादप्रति प्रतिबद्ध क्रान्तिकारी माओवादी रहेको छ ।

वैचारिक...

स्थितिका विरुद्ध मिसन मिडिया लड्ने पर्ने कुरा औल्याएका छन् । जनपक्षीय पत्रकारिता भनेको आफैमा मिसन हुने भएकाले यो सिधा र सबैले बुझ्ने खालको हुने बताए ।

जनपक्षीय पत्रकारिता गर्दा देश र जनताका इच्छा, आकाङ्क्षा र आम मनोविज्ञानलाई ध्यान दिनुपर्ने कुरामा जोड दिँदै पत्रकारितामा पत्रकारको विशिष्टता, लेखकको विशिष्टता र सापेक्षतामा विकास भएको विज्ञान तथा प्रविधिको विशिष्टताहरूको सुन्दर मेल हुनु पर्छ । मार्क्सवादमा रेड एण्ड एक्सपर्ट को कुरा गरिन्छ, 'रेड' भनेको विचारका आलोचका देश र जनताका इच्छा तथा चाहना बमोजिम विषयवस्तुको पहिचान र छनौट गर्न सक्नु हो । त्यसै गरी 'एक्सपर्ट' भनेको विचार र पार्टीको आवश्यकताअनुसार त्यही रेडको परफर्मन्स हो ।

पत्रिका आफैमा एउटा विचारक, संगठक, प्रचारक र आन्दोलनकर्ता पनि हो भन्दै किरणले जोडे- 'जनपक्षीय पत्रकारिता साम्राज्यवाद, विस्तारवाद, सामन्तवाद र संशोधनवादका विरुद्ध गरिने भएकाले यो मिसन पत्रकारिता हुन गएको हो ।'

कार्यक्रमको सुरुआतमा उद्देश्यमाथि प्रकाश पार्दै अन्तरक्रिया कार्यक्रमका अध्यक्ष तथा वर्गदृष्टि मिडिया प्रा.लि.का अध्यक्ष रामसिंह श्रीसले 'वर्गदृष्टि साप्ताहिकले आफ्ना दुई वर्ष सफलतापूर्वक सम्पन्न गरी १०० अङ्क पुरयाएको अवसरमा व्यवस्थापन तथा सम्पादनका क्रममा हुन गएका कमी, कमजोरीमाथि आलोचना र आगतका लागि सिर्जनात्मक सुझाव सङ्कलन गरी पत्रिका थप गुणस्तरीय बनाउने उद्देश्यका साथ उक्त कार्यक्रम आयोजना गरिएको कुरामाथि प्रकाश पारेका थिए ।

उन्ले दुई वर्षअघि अति प्रतिकूल अवस्था रहेका बेलामा सुरु गरिएको यो प्रकाशन आज ती सारा भ्रम र प्रतिकूलताहरू चिर्दै यहाँसम्म आइपुग्नुमा लेखक तथा पाठकहरूको महत्वपूर्ण भूमिका रहेको कुरामा कुनै पनि शंका नरहेको भन्दै पाठक तथा लेखकहरूकै भूमिकाले वर्गदृष्टि साप्ताहिकलाई यो अवस्थामा ल्याइ पुरयाएको बताए ।

त्यसै गरी वर्गदृष्टिका सम्पादक इन्द्र राउतले सम्पादनका क्रममा भएका गल्ती कमजोरी नियतले नभई कार्य सम्पदनमा जनशक्तिको कमी हुनु, समयको पावन्दी हुनु, समयमा लेखरचना आइनुपुनु, तोकिएको समयभित्र पत्रिका सेटिङ गरी छापाखानामा पुरयाउनु पर्ने, कतिपय बेलामा आफू विरामी पर्ने र बर्ति तथा इन्टरनेट जाने आदि प्राविधिक कारणले पनि हुन गएको कुरा उपस्थित लेखक, पाठक तथा शुभचिन्तक तथा वौद्धिक वर्गसामु प्रस्ट्याए ।

लेखक...

काँटछाँट गर्न नपाउने, सेटिङमा हाइलाइट गर्नुपर्ने, आत्मनिर्भरतामा ध्यान दिनुपर्ने, सिर्जनात्मकतामा ध्यान दिनुपर्ने, विगतको सुन्दर व्याख्या गर्ने कामले मात्र पुगेन, वर्तमानको चिरफार हुनु पर्यो, धेरै नेतामुखी हुनु भएन, फोटो र समाचार ताजा र समयसान्दर्भिक हुनु पर्यो, सामूहिकता हुनुपर्छ, भमरा नाच फूल फुल्नु पर्छ, समाचार तथा लेखहरू पठनीय हुनुपर्छ, जनतासँग जोडिनु पर्यो, लेखहरूमा ५०० देखि १००० शब्दसम्म मात्र हुनु पर्यो, लामो र असान्दर्भिक लेख हुनु भएन, स्पीड र स्पिरिट मिलाउनु पर्यो, आकर्षक स्तम्भ हुनुपर्यो, दक्षताका कुरा पार्टी आवश्यकतासँग जोडिनु पर्नो ।

उक्त अन्तरक्रिया कार्यक्रममा लेखक, पाठक, समीक्षक तथा व्यवस्थापन जस्ता विविध पक्षसँग जोडिएका सहभागीहरूले वर्गदृष्टि साप्ताहिकका विभिन्न कोलम, समाचार, लेख, साहित्य, व्यंग्य तथा फिचर समाचार तथा अन्तरवार्ता आदिको रखाइ र प्रस्तुतिका साथै शुद्धाशुद्धीका बारेमा आआफ्ना धारणाहरू राखेका थिए । साथै, यो साप्ताहिकले दिन सक्नुपर्ने गुणात्मकताका बारेमा पनि महत्वपूर्ण सुझावहरू दिएका थिए । वर्गदृष्टि मिडिया प्रा.लि.का अध्यक्ष रामसिंह श्रीसको अध्यक्षतामा सम्पन्न उक्त अन्तरक्रिया कार्यक्रममा नेकपा (क्रान्तिकारी माओवादी)का महासचिव मोहन वैद्य 'किरण' प्रमुख अतिथि र हरिभक्त कँडेल अतिथि रहेका थिए । कार्यक्रमको सञ्चालन वर्गदृष्टि साप्ताहिकका सम्पादक इन्द्र राउतले गरेका थिए भने स्वागत कुमार शाहले गरेका थिए ।

होला...

युएनडिपीले वर्षेनी न्यायमा पहुँचलगायत विभिन्न कार्यक्रमका लागि सर्वोच्च अदालतलाई मोटो रकम उपलब्ध गराउँदै आएको छ । कानुनी शासनको सम्वर्द्धन र मानवअधिकार रक्षासम्बन्धी कार्यक्रमका नाममा रोलर ५ वर्षका लागि थपने कि नथपने भन्ने कुरामा सर्वोच्च दुई चिरामा विभाजित हुन पुगेको छ ।

यो वर्ष भने नेपालमा सन् २०१३ देखि सञ्चालनमा ल्याइएको उक्त कार्यक्रमका उपलब्धि र औचित्यबारे अध्ययन गर्न सर्वोच्च अदालतले न्यायाधीश हरिकृष्ण कार्कीको संयोजकत्वमा एउटा कार्यदल गठन गरेको थियो । न्यायाधीश विश्वम्भर श्रेष्ठ, प्रकाश राउत र सहसचिव अच्युत कुईकेलरहेका उक्त कार्यदलले कार्यक्रमको उपलब्धि र औचित्य केही पनि नदेखिएको रिपोर्ट पेश गरेको थियो ।

विदेशी सहयोग लिएर सर्वोच्च न्यायालयमा कार्यक्रमहरू चलाउनुले न्यायालयको गरिमा बढाउँदैन भन्ने अधिकांश न्यायाधीशहरूको तर्कले विगतको न्यायालयको अविश्वसनीय र धुमिल छबी केही उज्यालिनै छाँट देखिएको छ । तथापि खाँदै आएको रकम नछोड्नेमा केही न्यायाधीशको राय आए पछि विवाद देखिएको छ । कतिपय न्यायाधीशले युएनडिपीले दिएको सहायताको प्रसंग जोड्दै मागेर पो खान भएन दिएको खान त के हुन्छ र भने धारणा राखेका थिए । यसले टेबुल मुनिबाट खाँदै आएको संस्कारलाई संस्थागत गर्न खोजेको पनि देखाउँछ । यो लकोमा न्यायाधीश सपना प्रधान मल्ल, आनन्दमोहन भट्टराई, अनिल सिन्हा र शारदाप्रसाद धिमिरे छन् ।

बहुमत न्यायाधीशहरू न्यायालयले विदेशीका शर्तमुनि छिरेर काम गर्न नहुने राय प्रकट गरेका थिए । कायममुकायम प्रधानन्यायाधीश दीपकराज जोशी, न्यायाधीश ओमप्रकाश मिश्र, चोलेन्द्रशमशेर जबरा, सर्भितिका तीने न्यायाधीश र न्यायाधीश मीरा खड्का यस्ता सहयोग लिनै नहुने पक्षमा रहेका छन् ।

एक महिना अघि मात्र सरकारी मान्छेहरू तथा जर्ननिर्वाचित भनिएका सांसदहरूले भने युएनडीपी लेखिएका भोला र भत्ता हात थाप्दै आफूहरूलाई तालिमप्राप्त सांसद तथा सरकारी अधिकारीको पगरी गुथाएका थिए । जनताको नमीठो प्रतिक्रिया, आशङ्का र विरोध आउँदा पनि मीठो मुखले एकधाल उठिना भात र एक चोरटो ब्रोइलरको र्खान संसदभवनभित्रै लिएका थिए ।

नेकपाका...

निरंकुशता तथा फासिवादको अभ्यासको सञ्जा दिएका छन् । आइतबार जारी गरिएको वक्तव्यमा गिरफ्तार गरिएका असारै काका लगायतका सबै नेता कार्यकर्ताहरूको अविलम्ब रिहाईका लागि सरकारसँग जोडदार माग गरिएको छ । त्यसैगरी नेकपा (विप्लव)का महासचिव नेत्रविजय चन्द 'विप्लव'ले एक वक्तव्य जारी गरी सरकारको फासिवादी कदमविरुद्ध प्रतिरोध गर्न आह्वान गरेका छन् । उनले वक्तव्यमा भनेका छन्, 'कम्युनिस्टका नाममा सामाजिक फासिवादको अभ्यास गरिराखेको केपी ओलीको सरकार गठन भएदेखि नै जनयुद्ध र जनआन्दोलनद्वारा प्राप्त सीमित राजनीतिक उपलब्धिहरू खोस्दै

दुर्वाच्य

रामचन्द्र हुमागाई

सिद्धान्तको वदनाम नगर !

मानिस कसैको दाश बन्न सक्तैन, यदि बन्थो भने त्यो तानाशाहको गुलाम मात्रै साबित हुन्छ । यस्तै यस्तै देखापर्नु थालेको छ, वर्तमान परिप्रेक्षमा । दुईपार्टी मिलेर एकल सरकार बहुमतको सरकार बनेको अवसरमा यदाकदा देखापर्नु थालेको कुशासनले व्यक्तिको मात्रै होइन, पार्टी र सरकारकै बदनाम हुन थालेको छ । व्यक्ति र पार्टीको मात्रै बदनाम भएर त नयाँ पार्टी बन्ला यहाँ त सिद्धान्तकै बदनाम पो होला भन्ने चिन्ताले मानिसहरू चिन्तित हुन थालेका छन् । विपेश गरेर ख्वामित्हरूको जयजयकार गर्नेहरूले यो बदनामीको ढोका खोल्न थालेका छन्, पिछिल्लो पटक यसको उजागर निर्माण, यातायात र भौतिक योजना मन्त्री रघुवीर महासेठ र सञ्चार मन्त्री गोकूल बाँस्कोटाको कृयाकलापले देखाएको छ ।

यि दुबै मन्त्रीहरू प्रधानमन्त्री केपी ओलीका आर्थिक सहयोगी र पारिवारिक सहयोगीका रूपमा राम्रोसँग परिचय बनाएका मन्त्री हुन, जो प्रशासनिक अनुभव बिना एकैपटक फूल मन्त्री बनेका महामहिमहरू हुन । जसलाई यो भन्दा पहिले कुनै अनुभव थिएन । यस्तो अवस्थामा मानिसलाई कहाँ के गर्नुपर्छ र कहाँ के वोलनुपर्छ भन्ने कुराको ज्ञानसम्म हुँदैन र जे पायो त्यही गर्छन् र बोल्छन् । रघुवीर महाशेठ जनकपुरका आर्थिक डन हुन् । उनका जेठान डा.उपेन्द्र महतोले राष्ट्रिय मात्रै होइन अन्तर्राष्ट्रिय ख्याति कामएका छन् । एउटा आफन्तले गर्दा बुजुगहरूको वदनाम भएका धेरै उदाहरण छन् । गोकूल बाँस्कोटा बाँस्कोटा काभ्रेका अनाडी राजनीतिज्ञ । प्रधानमन्त्री केपी ओलीको किचनमा दैनिक हाजिर मात्रै बजाएर निर्वाचनको टिकट हात पार्न सफल बाँस्कोटा आफूलाई ओलीका धर्मपुत्र नै मान्दछन् भने महासेठ सम्पन्नताको रवाफमा अहिलेसम्म गरिएको लगानीलाई बिसौं गुणा बढाउँन चाहन्छन् । त्यसैले त नेपालमा यातायात व्यवसायिहरूले चलाएको आर्थिक उदण्डता मार्फत असूल उपर गर्न चाहन्छन् । होइनभने एकाधिकार रूपमा सञ्चालित सेण्टिकेटको पक्षमा वकालत गरेर आफू पनि काम नगर्ने अरुलाई पनि गर्न नदिने अवस्थामा किन पुग्थे ? राजनीतिमा एउटा भनाइ नै छ सकेसम्म राम्रो गर्नु, सकिदैन भने केही गर्दै नगर्नु । यो फिचर तयार पार्दा नपाउँ अर्का मन्त्री रविन्द्र अधिकारी पनि रकम बाँडफाँडको मामिलामा मुछिएका छन् । उनीमाथि लेखक कलाकारहरूलाई मन्त्रालयबाट करोडौँ रकम वाँट्टेको आरोप लागेको छ । यो शैली नयाँ होइन । लेखककलकारलाई सरकारी दुकुटीबाट रकम बाँट्टेर सम्मान हुँदैन । उनीहरूको सम्मान गर्न त उनीहरूले सिर्जना गरेको सामग्रीको बजार वढाउँनुपर्छ । यहाँ त भाडामा लेखिएका पुस्तक, भाडामै गाइएका गायन र भाडामै तयार पारिएका आर्टहरूले पुरस्कार पाउँने, प्रचारप्रसार पनि उनीहरूकै हुने गरेको छ । यहाँसम्म कि पञ्चायतको भूत बहुदलमा पनि बियो, बहुदलीय कालमा त भन अबल्ल नखर मै आयो र अहिले गणतान्त्रिक कालमा सबैभन्दा अग्रस्थानमा उभिएको छ । यसरी रकम बाँड्ने हो भने त्यस्ता ब्यक्तिलाई दिइयोस जसले निरर्थक कालमा राज्यसत्ताका विरुद्ध ज्यान जोखिममा राखे र हाल असक्त अवस्थामा मृत्यु कुरिरहेका छन् ।

नेपाल र नेपाली जनता अक्रान्त छन् । विगत सयौँ वर्ष देखि नेपालमा बहुमतको सरकार छैन, बन्दैबनेन । १,१ वर्षे सरकारबाट आजित भएका जनता पेटपालनकै लागि युवाजमातलाई बिदेशी बजारमा हलो जोताएर भए पनि यतिवेला बहुमतको सरकारले केहीगर्छ भन्ने मनस्थितिमा छ, स्थीर सरकालाई सहयोग गरिराखेको छ । तर, स्थायी सरकारका मन्त्रीहरू सत्तामा पुग्न पाएको छैन हुडुल्लाबाट धारा लगाएर राष्ट्रको दोहन गर्न थाल्छन् भने कस्को पो मन रहला र !

आम नेपाली नागरिकलाई आशा र भरोसा थियो र छ, यो देशमा प्रजातन्त्रको वकालत गर्ने नेपाली काँग्रेसले केही गर्न सक्तैन, अर्काको बुइचढेर हिड्ने बधुँवाले के नै पो गर्न सक्छ र तर कम्युनिस्टहरूले केही गर्छन् । यो आशा र भरोसालाई टेको थाम्न केपी ओली सरकारमा पुगेका छन् । यिनले पनि यस्ता उच्छृङ्खल ब्यक्तिलाई थामेर राख्ने हो भने सरकारको वदनाम हुन कुनै बेर लाग्ने छैन । जुन नेपाली कम्युनिष्ट आन्दोलनको कलंक पनि हुन सक्छ । विश्वलाई नजिकबाट हेर्ने हो भने जातिय र दलिय सरकारहरू भएकै देश दुषित राजनीतिबाट ग्रसित हुँदै गएको पाइन्छ । युरोपको अवस्था दिनदिनै खस्कियो छ । माक्सवादलाई छिनाले कुँदेर बनाइएको दलिय राजनीतिले खोक्रो हुँदै गएको युरोप कतिवेला विस्फोट हुने हो भन्न सकिदैन । विश्व कै उत्कृष्ट प्रजातन्त्र भएको देश आफैलाई मान्ने भारतको अवस्था हाम्रै अगाडि टड्कारो उभिएको देख्ता देख्ता पनि हामी नेपालीहरू खासगरी प्रजातन्त्रमा विश्वास राख्ने नेपालीहरू अन्देखा प्रजातन्त्रको वकालत गरिरहेको छौं । विश्वलाई नै आफ्नो साम्रज्यमा ढाल्नका लागि प्रविधिको व्यापार गरेर बसेको अमेरिका अहिलेका राष्ट्रपति डोनाल्ड ट्रम्पको कृयाकलापलाई काँधमा राखेर हिड्न बाध्य भएको छ । विस्तारै वामेर्सन खोजेको यसियामाहाद्विपका साना देखि विशाल जनसँख्याको भार बोकेको चीन वामेर्सन खोजेकामा सबैको टाउको दुखेको छ । यावत दृश्यहरू आफ्नै आँखा अगाडि उभिदा पनि अन्देखा गर्नु भनेको सन्सार जे सुकै गरिरहोस् म चाहिँ बाचिराँ भन्नु सरह हो ।

यी र यस्तै अनेक परिस्थितिका वावजुद पनि नेपाली जनताले कम्युनिस्ट त होइन, कम्युनिजम समर्थक माहौललाई विश्वास गरेको छ । यो विश्वास माथि घात भयो भने यिनै नेपालीको मन कुँडिने छ र अर्कोपटक मन परिवर्तन हुँदासम्म नेपाल मात्रै होइन सन्सार नै अर्कै भैसकेको हुने छ, वस् ! यत्तिका विश्वास जित्नसक्यो भने पनि यो सरकारको सफलता साबित हुनेछ । बाँकी विषय सत्तापक्षकै हातमा छ ।

गएको छ । साथै संसदीय दलहरूले विप्लवले सरकारलाई आफ्नो पार्टीका नेता कार्यकर्ता तुरुन्त रिहा गर्न नगारिए सशक्त संघर्षमा उत्रने चेतावानी सरकारले लत्याइराखेको छ ।”

आरामदायी र भरपर्दो यात्राका लागि हामीलाई सम्भन्नुहोस् ।
मितेरी यातायात एण्ड अटो प्रा.लि.
प्रधान कार्यालय : कलंकी, काठमाडौँ
फोन नं. : ०१-५२२५२८१, ५२२५०३४
विककी शर्मा गुरुगाँई (९८५११९५८८९)
तेह्रथुम सम्पर्क : डिल्लराम रेग्मी (९८५२०६०२५४)
फोन नं. : ०२६-४६०२५४
कृपया, टिकट र रिजर्भका लागि हामीलाई सम्भन्नुहोस् ।

आरामदायी र भरपर्दो यात्राका लागि हामीलाई सम्भन्नुहोस् ।
नारायणी यातायात व्यवसायी संघद्वारा संचालित
टाटा सुमो सेवा
काठमाडौँबाट- हेटौडा, वीरगञ्ज, चपुर, सिङ्गाड, राम्जु
फोन नं. : ०१-५१८०२५६
बन्सु, काठमाडौँ ।

रोयल बुईपा A/C जम्बो हार्डस
गाईघाट-लहान-खुर्कोट हुँदै काठमाडौँसम्म
काठमाडौँ सम्पर्क नम्बर
बसन्त खड्का - ९८४२८३७३९३
- ९८५७३७९६९७
इन्द्र कट्टेल - ९८५१८४५१२९०
गाईघाट सम्पर्क नम्बर
फोन नं. ०३५-४२९६४३
पुरुषोत्तम खनाल - ९८५२८३५६९०
(शम्भु थापा)
- ९८५१७७८८८७४
दैनिक दिवा सेवा तथा आरामदायी र भरपर्दो यात्राको लागि हामीलाई सम्भन्नुहोस् ।

हिमाल-तराई यातायात सेवा समिति
यहाँ काठमाडौँबाट सिन्धुली, बर्दियावास, ढल्के, जनकपुर, जलेश्वर, लालबन्दी, बयलवास, रामेछाप, मन्थली, च्यास्कु, भाल्थोक, घुर्मी, बेतिनी, कटारी, गाईघाट, जयराम, हलेसी, दिक्तेल, मानेभञ्ज्याङ, ओखलढुंगा, सोलु, सल्लेरी, भीमान, मरिन, डुकाहासम्मको टिकट पाइन्छ ।
टाटासुमो बोलेरो
काठमाडौँ फोन १-५१००४९४ ९८४१०६९६७ (सञ्जीव भण्डारी) ९८४४०३१५९ (शम्भु थापा)
(रिजर्भ चाहिएमा)
सिन्धुली फोन ०४७-५२९९६९ ०४७-६९९३३२ ०७४४०२२७३५ ९८४४२५२३८५ ९८९२०७५६९८ ९८६०९०२७३७ ९८४४०८०५०
रिजर्भ चाहिएमा सम्पर्क
सानोगाई फलफूल एण्ड जुस भण्डार
सिन्धुली नगर भवन ९८५४२९३८५ ९८४४०७६२९१, ९८३९२८४३०

आलोपालो

माओवादीको बैठकले तय गरेको दिशाबोध

भर्खर मात्र नेकपा (क्रान्तिकारी माओवादी) को केन्द्रीय समितिको बैठक सम्पन्न भयो। गत असोजमा पोखरामा सम्पन्न राष्ट्रिय सम्मेलनपछि बसेको यो तेस्रो पूर्ण बैठक हो। सम्मेलनपश्चात् पुसमा चितवनमा सम्पन्न बैठकले पार्टीको सङ्गठन निर्माणमा जोड दिँदै तीन महिने सङ्गठन सुदृढिकरण, विस्तार र जनपरिचालन अभियान सञ्चालन गर्ने निर्णय गरेको थियो। अभियानकै क्रममा चेतको अन्तिमतिर बसेको पोलिट ब्युरोको बैठकले

● हिरामणि दुःखी

अभियानको समयवादी थप गर्‍यो र जेटसम्म अभियान सञ्चालन गरियो। यतिखेर अभियानको समीक्षा गर्दै आगामी कार्ययोजना ठोस गरेर बैठक समापन भएको छ। बैठकमा गत पाँच महिनाको अभियानको समीक्षा, केन्द्रीय सदस्यहरूको कार्यसम्पादनको मूल्याङ्कन र समीक्षा, अन्य मित्रशक्तिका रूपमा रहेका विभिन्न पार्टीहरूसँगको एकता र धुविकरण सम्बन्धी विगतको प्रस्तावको समीक्षा गर्दै आगामी कार्ययोजना सम्बन्धी गम्भीर बहस र छलफल भयो। साथै महासचिव कमेर्ड किरणले कार्यलयका तर्फबाट प्रस्तुत गर्नुभएको 'तात्कालिक राजनीतिक प्रस्ताव' माथि छलफल भयो। अन्तर्राष्ट्रिय परिस्थिति, देशको वर्तमान अवस्था, पार्टी कामको मूल्याङ्कन र आगामी कामबारे गरी चार वटा मुख्य शीर्षक रहेको राजनीतिक प्रस्तावमा व्यापक छलफलपछि हलबाट सिधिएपछि दिएको सुझाव समेट्दै आवश्यक परिमार्जन सहित सर्वसम्मतेले पारित गरियो।

यतिवेला देशमा क्रान्तिकारी सङ्घट पैदा भएको छ। नेकपा (एमाले) र नेकपा (माके)का बिचमा पार्टी एकता गरेर 'अजड'को नेकपा बनेर भारी बहुमतको वामपन्थी नामको सरकार बनेता पनि यो सरकार न त कम्युनिष्टको सरकार हो, न त यसले समाजवाद स्थापना गर्न सक्छ। नेकपा स्वयम् कम्युनिष्ट पार्टी होइन। परन्तु वाम एकता, कम्युनिष्ट सरकार, राष्ट्रवाद, समृद्धि, सुशासन, शान्ती र सुखी नेपाली जस्ता अत्यन्तै लोकप्रिय नारा दिएर चुनावमा भोट मागेपछि कम्युनिष्टप्रति आमाघ आस्था, विश्वास र भरोसा बोकेका नेपाली जनताको भोट बढुलन वर्तमान सरकार सफल भयो। यसलाई त रोक्न सकिने। कम्युनिष्टको भ्रममा परेर भोट दिएका जनतालाई सहजै र सरल रूपबाट वर्तमान सरकार र सरकारी पार्टी नेकपा सच्चा सिद्धान्तानिष्ठ कम्युनिष्ट पार्टी होइन भनेर बुझाउन निकै गाह्रो छ। त्यसका लागि समय लामै कुरा निश्चित छ। दोस्रो कुरा नेपालमा कम्युनिष्ट पार्टीको नेतृत्वमा चलेका विगत छ दशकदेखिका जनआन्दोलन, किसान आन्दोलनका रूपमा चलेका विभिन्न वर्गसङ्घर्ष, भ्रष्टाचार आन्दोलनहरूको संश्लेषित रूपमा भएको दशवर्षे महान् जनयुद्धसमेतले गम्भीर धक्का खाएपछि जनतामा निकै ठूलो निरासा, नेता कार्यकर्तामा आएको पलायनता, कुण्ठा र वितृष्णाले गर्दा पुनः त्यसप्रकारको वर्गसङ्घर्ष उठान गर्न पनि निकै ठूलो मूल्य चुकाउनु पर्ने अवस्था छ। राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय रूपमा क्रान्तिका लागि वस्तुगत अवस्था जतिसुकै अनुकूल रहेपनि युगान्तकारी परिघटनाका रूपमा भएको युद्धले धोका खानुबाट पैदा भएको चुनौती निकै पेचिलो हुने रहेछ। त्यसले आत्मगत अवस्थाका विकास गर्न सितिमित दिँदो रहेछ। अहिलेको क्रान्तिकारी सङ्घट हो यो।

नेपालमा पहिलो पटक कम्युनिष्टको आवरणमा निर्माण भएको भारी बहुमतको सरकार, 'समुद्र नेपाल र सुखी नेपाली'को लोकप्रिय नारासँगै समाजवादी राज्यसत्ता निर्माण तर्फको यात्रा भनेर सत्ताधारी दल नेकपाले पारेको विभ्रम सानोतिनो बैचारिक आन्दोलन, भण्डाफोर, जनसङ्घर्षले चिरफार गर्न कठिन छ। त्यसका लागि नेकपाको उ स्वयम्बाट बैचारिक टाटपटाई र सरकारको फासिवादी कदम उनीहरूकै भोटहरूले भोग्नु अनिवार्य छ। त्यसैले क्रान्तिकारी कम्युनिष्ट पार्टीले निकै सोचविचारी धैर्यतापूर्वक कदम चाल्ने, आफ्ना कार्यकर्ता संरक्षण गर्ने र साथसाथै राष्ट्रियता, जनतन्त्र र जनजीविकाका मुद्दाहरूमा क्रमशः जनसङ्घर्ष उठान गर्दै जानु पर्ने आवश्यकता छ। यसैको तयारीमा पनि यो केन्द्रीय समितिको बैठक केन्द्रीत रह्यो।

जनयुद्धलाई कथित शान्तिप्रक्रिया मार्फत मुख्य नेतृत्वबाट अबसान गराइएपछि आम जनता कार्यकर्तामा जनयुद्ध असफल भएको भनेर निकै ठूलो ढोल पिटिने गरिएको छ। यसले साम्राज्यवादी थिङ्कट्याङ्कहरूलाई मार्क्सवादलाई असफल सावित गर्न गतिलो मसला त पुच्योयो नै त्यसका साथै उत्तर-मार्क्सवादीहरूलाई समेत परम्परागत मार्क्सवाद काम लादैन भनेर मार्क्सवादको आधारभूत सिद्धान्त परित्याग गर्दै उत्तर-मार्क्सवादको वकालत गर्न सहज बाटो खोलिएको छ। नेपालमा समेत त्यसको ज्वरजस्त प्रभाव पर्न थालेको छ। अफ त्यो पनि हिज जनयुद्धमा सामेल भएर वर्गसङ्घर्षको प्रत्यक्ष नेतृत्व गरेका नेता कार्यकर्ताहरूबाटै नवमार्क्सवादको वकालत गरिनु क्रान्तिकारी धाराका निमित्त अर्को चुनौती बनेर उभिएको छ। यस्तो परिस्थितिका बिचमा हामीले जनता र कार्यकर्तामा क्रान्तिकारी आशावाद जगाउँदै मालेमावादलाई दहोसँग समाउन र सङ्घर्षको ठोस योजना बनाएर क्रियान्वयनमा लैजानु पर्ने भएको छ। यतिखेर सम्पन्न भएको पार्टीको केन्द्रीय समितिको बैठकले त्यसदिशामा क्रमशः बाटो सोभ्र्णिएको छ।

बैठकमा गत माघदेखि यही जेटसम्म सञ्चालन भएको पाँच महिने अभियानको गम्भीर समीक्षा गरियो। अभियान अपेक्षाकृत सफल नभएपनि मरुभूमिमा छटपटाएकाहरूलाई एकमुठी पानी दिन सफल भएको निष्कर्ष रह्यो। क्रान्तिकारी विचार र पार्टीलाई चेतार्थी घेराबन्दी, आक्रमण र संशोधनवादको हावाहुण्टरी चलेको बेलामा क्रान्तिको सपना देखिरहनु आफैमा एउटा सफलता त हुँदै हो त्यसमा पनि संशोधनवादको भण्डाफोर गर्न, हाम्रो पार्टी पोखरा सम्मेलनले पारित गरेको राजनीतिक कार्यदिशा जनता र कार्यकर्तासम्म लैजान केही हदसम्म सफल भएको निष्कर्ष पनि यो बैठकको रह्यो। सम्मेलनले प्रचण्ड स्कूलले निर्माण गरेको अराजक भीड जममा पार्ने संगठनात्मक संरचनालाई सार्थक रूपमा चुस्त बनाउनका लागि केन्द्रीय सदस्य बन्न पाँचवटा मापदण्ड तय गरेको थियो र त्यसका लागि छ महिने परीक्षण अर्थात् पनि तोकिएको थियो। यो आफैमा सुदृढिकरणको पहिलो शर्त र अभियान पनि थियो। यतिवेलासम्म आउँदा पार्टीको अपेक्षाअनुरूप केन्द्रीय सदस्यहरू फिल्डमा को कति खट्यो र के कति कारणले खट्नुमा ककस्को कमी रह्यो भन्ने विचारा पनि आफैले आत्म समीक्षा गर्दै आत्मालोचित हुने काम पनि भयो। यसले पार्टी अब प्रचण्ड स्कूल र प्रचण्ड शैलीबाट चल्न सक्दैन र चल्न दिनु पनि हुँदैन भन्नेमा बैठकमा सर्वसम्मत मत रह्यो। यो बैठकको महत्वपूर्ण उपलब्धी हो। केन्द्रीय सदस्यहरूले आफ्नो जिम्मेवारी भरपूररूपमा उपयोग गरेका जिल्लाहरूमा तुलनात्मक रूपमा अभियान प्रभावकारी भएको देखियो।

अतः यतिखेरको नेकपा (क्रान्तिकारी माओवादी)को केन्द्रीय समितिको बैठक विगतका बैठकहरूको तुलनामा एककदम अगाडि बढेको छ। क्रान्त गर्नका लागि पहिला क्रान्तिकारी विचार निर्माणको जरुरत हुन्छ। क्रान्तिकारी विचार निर्माण गर्ने र त्यसको नेतृत्व गर्ने कुरा सचेत प्रयत्नद्वारा सचेत नेताहरूको अमुवाइमा हुने कुरा हो। यतिवेला क्रान्तिकारी आशा, क्रान्तिकारी विचार र सङ्गठन उभारमा नभएर उतारको अवस्थामा छ।

आज सुन्दर सपनाहरूको हत्या भएको छ। सपनाहरूको विसर्जन गराइएको छ। यसलाई विद्वपीकरण गरिएको छ र आदर्शहरूको खलनता तर्फ मुलुकलाई धकेलिएको छ। एउटा निकै ठूलो युगान्तकारी परिघटना थियो दसवर्षे महान् जनयुद्ध। जनयुद्धलाई त्यसका मुख्य नायकबाटै सचेततापूर्वक विसर्जन गराएपछि आम जनतामा भएझर डरलाग्दो तरिकाले निरासा, पलायनता, कुण्ठा र वितृष्णा पैदा गराइएको छ। त्यसैले जनतामा आसा जगाउन, क्रान्तप्रति भरोसा जगाउन र नयाँ नायकहरू निर्माण गर्ने अभियानमा लगाउन जरुरी भएको छ। त्यसका लागि परिपक्व विचार निर्माणको आवश्यकता हुन्छ। परिपक्व विचार हाम्रो पार्टीले निर्माण गरेको छ। अब खाँचो छ त्यसलाई जीवनव्यवहारमा उतार्ने कुराको। त्यसतर्फ अभिप्रेरित गराउन यो बैठक एकहदसम्म सफल भएको मैले महसुस गरेको छु।

१६ असार २०७५, घडकुलो, काठमाडौं (लेखक नेकपा (क्रान्तिकारी माओवादी)को केन्द्रीय सदस्य हुनुहुन्छ।)

जनसङ्घर्ष... लिइएको निर्णय अनुरूप सैद्धान्तिक तथा राजनीतिक रूपमा सन्निकट रहिआएका कतिपय पार्टीहरूसित पार्टी एकताका लागि आधार तयार पार्नेबारे प्रयास गर्दै आएकोमा हाल नेकपा (मसाल) यस प्रक्रियाबाट बाहिरिएको छ र सरकारमा आसिन नेकपासित नजिकिएको ठहर गर्दै क्रान्तिकारी माओवादीको सम्बन्धित सबै पार्टीसित एकताका लागि आधार तयार पार्ने प्रयास जारी नै राख्ने निर्णय गरेको छ।

बैठकले पार्टी महासचिव किरणले प्रस्तुत गरेको ९ पृष्ठ लामो "पार्टीको तात्कालिक राजनीतिक प्रस्ताव" माथि गम्भीर छलफल गरी आवश्यक संशोधन तथा परिमार्जनसहित पारित गरेको छ। जारी वक्तव्यमा पारित राजनीतिक प्रस्तावका मूल विषयलाई ४ वटा बुँदामा प्रस्तुत गरिएको छ। वक्तव्यमा लेखिएको छ, "क) विश्वमा विभिन्न शक्तिकेन्द्रहरूका बीच दुई तथा बहुध्रुवीय प्रतिस्पर्धा तीव्र बन्दै गएको छ। अमेरिकी राष्ट्रपति ट्रम्पद्वारा नेतृत्व गरिएको संरक्षणवाद र उदारिकरणका बीच व्यापार युद्ध चर्कदै गएको छ। साम्राज्यवादी शक्तिको राजनीतिक, आर्थिक, सामरिक तथा कुटनीतिक रूपमा आ-आफ्नो शक्तिसञ्चयका लागि जोडदार रूपमा संलग्न भइरहेका छन्। उन्पीडित राष्ट्रका विभिन्न देसहरू साम्राज्यवादी, प्रभुत्ववादी तथा विस्तारवादी हस्तक्षेपका विरुद्ध संघर्षत रही आएका छन्। आज विश्वमा नवउदारवाद गम्भीर संकटमा फस्दै गएको र त्यस संकटको समाधानका लागि वैज्ञानिक समाजवाद अपरिहार्य भएको देखिन्छ।

ख) माकेको एमालेमा विलय भई कथित नेकपाका रूपमा निर्मित घोर दक्षिणपन्थी अवसरवादी गठबन्धन वर्तमान दलाल तथा नोकरशाही पुँजीपति एवम् सामन्तवर्गीय पश्चगामी राज्यसत्ताको रक्षाकवच मात्र होइन स्वयम् नवप्रतिक्रियावादी शक्तिका रूपमा सरकारमा आसिन बन्न पुगेको छ। स्थिरता, समृद्धि तथा समाजवादको राग अलापेर जनतालाई भ्रमित तुल्याउन जित कसरत गरेपनि भर्खरै संसदमा पेश गरिएको साम्राज्यवाद तथा विस्तारवाद परस्त् एवम् परम्परावादी नीति, कार्यक्रम तथा बजेटका कारण त्यो छोटै अवधिमा नागिदै जान थालेको छ। त्यति मात्र होइन नेपालका प्रधानमन्त्रीको भारत र भारतका प्रधानमन्त्रीको नेपाल भ्रमणका बेला भए गरेका विभिन्न गतिविधि, सन् १९५० लगायतका असमान सन्धि सम्झौताहरूलाई यथावतै राख्ने सम्झदारी, अरुण तेस्रोको संयुक्त रूपमा शिलान्यास, दुई पक्षीय १६ बुँदे सहमति- आदिका कारण यो सरकार राष्ट्रघाती भएको कुरा पनि छल्ला हुन गएको छ। यस अतिरिक्त प्रम ओलीको चीन भ्रमणको समयमा पारवहन सन्धिको प्रोटोकलमा हस्तक्षर, इन्धन व्यवस्थापन र लिपु लेकमा नेपालको सार्वभौम अधिकार जस्ता महत्वपूर्ण विषय बारे खासै ध्यान दिइएन। त्यो पनि गम्भीर विषय हो। साथै, बजेट वक्तव्य आएलगत्तै महंगी बढ्दै जानु, भ्रष्टाचार, तस्करी आदिका प्रकरण कायमै रहनु, विभिन्न रूपमा जनताको विरोध प्रदर्शन गर्ने अधिकारमाथि अंकुश लगाउनु तथा काठमाडौं लगायत देशका विभिन्न भागमा विरोध प्रदर्शन गर्ने स्थलहरूलाई निषेधित गर्दै जानु, शिक्षा तथा स्वास्थ्यको क्षेत्रमा निजीकरणको प्रक्रियालाई अर्भे अघि बढाउनु, कृषि उद्योगसहित सबै क्षेत्रमा स्वतन्त्र एवम् आत्मनिर्भर राष्ट्रिय अर्थतन्त्रको निर्माण तथा बजेट

घाटा न्यूनिकरणतर्फ आवश्यक ध्यान नदिनु, मजदुर, किसान, महिला, दलित, आदिवासी जनताति, मधेसी, मुस्लिम लगायत उत्पीडित वर्ग एवम् जनसमुदायका हक अधिकारप्रति खेलवाड गर्नु, धर्मनिरपेक्षताको धज्जी उडाउँदै गौहत्याकाको नाममा पुराना कानुनहरूमा टेवदै जनजाति समुदायका कैयौं पीडितहरूलाई जेलमा हाल्नु- आदिको कारण यो सरकार जनविरोधी भएको कुरा प्रमाणित हुँदै गएको छ। यी सबै कुराबाट देशमा राष्ट्रिय स्वाधीनताको रक्षा, जनताको जनतन्त्र र जनजीविकाका समस्याको समाधानको लागि नयाँ जनवादी क्रान्ति सम्पन्न गर्दै वैज्ञानिक समाजवादको दिशामा अगाडि बढ्नु पर्ने आवश्यकता निकै टड्कारो बन्न गएको छ।

ग) गत माघदेखि जेटसम्म सञ्चालित संगठन विस्तार तथा सुदृढीकरण र जनपरिचालन अभियान सामान्यतः उपलब्धिपूर्वक रहेको छ। अभियानमा केही कमीकमजोरी तथा सीमा रहे पनि तिनबाट आवश्यक शिक्षा लिई बाँकी कामलाई पूर्णता दिनेतर्फ अगाडि बढ्न जरुरी छ। अभियानकै क्रममा देशका विभिन्न प्रदेश तथा जिल्लाहरूमा सञ्चालित युवा प्रशिक्षण तथा मार्चपात्र, भारतका प्रधानमन्त्री नेपालमा आएको बेला गरिएका देशव्यापी विरोध प्रदर्शन, सीमा निरीक्षण तथा विस्तारवादी हस्तक्षेपको विरोध लगायतका कार्यक्रमहरू प्रभावकारी रहेका छन् र तिनले जनतामा सकारात्मक सन्देश दिएका छन्।

घ) पार्टीको आगामी कामका रूपमा संगठन र संघर्षसम्बन्धी कामलाई व्यवस्थित ढंगले अगाडि बढाउनु पर्दछ।" बैठकले जनआन्दोलन, जनयुद्ध तथा कम्युनिष्ट आन्दोलनमा महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गरेका सम्मानित र पार्टीलाई आवश्यक सल्लाह तथा सुझाव दिन समर्थ व्यक्तित्वहरूलाई समोवाश गरी केन्द्रीय सल्लाहकार समितिको निर्माण गर्ने पनि निर्णय गरेको छ।

बैठकमा महासचिव किरणले केन्द्रीय समितिका सबै सदस्यहरूलाई पारित निर्णयको दृढ कार्यान्वयन र गुणात्मक रूपमा रूपान्तरित हुन विशेष अनुरोध गर्नुभएको छ।

उत्तरगंगा...

उसकै निकाय इन्जिनियरिङ सेवा निर्देशनालयअन्तर्गतको माटो ढुंगा प्रयोगशाला र उत्तरगंगा जलाशययुक्त जलविद्युत् आयोजनाबीच असोज २३ गते आयोजनाको बाँध र विद्युत्गृह क्षेत्रमा 'जियोटेक्निकल इन्भेस्टिगेशन वर्क (फेज-२) ए' (भौगर्भिक अध्ययन कार्य) सम्पादन गर्ने सम्झौता गरेको थियो। सम्झौता भएको पर्सिपल्टै असोज २६ गते उक्त प्रयोगशालाले परिचालन खर्चबापत कुल सम्झौता रकमको २० प्रतिशतले हुने ४८ लाख ३६ हजार रूपैयाँ पेस्की उपलब्ध गराउन आयोजना विकास विभागलाई पत्राचार गरेको थियो। विभाग र प्रयोगशालाबीच उत्तरगंगाको भौगर्भिक अध्ययन कार्य दुई करोड ४१ लाख रूपैयाँमा गर्ने सम्झौता भएको थियो।

माटो, ढुंगा प्रयोगशाला सम्झौताअनुसारको कार्य गर्न तयार रहे पनि प्राधिकरणको उच्च व्यवस्थापनको मौखिक आदेशले पाँच महिनादेखि भौगर्भिक अध्ययन कार्यको मुख्य अंग मानिएको ड्रिलिङ रोकेर बसेको छ। अधिल्ला ऊर्जामन्त्री जनादर्शन शर्माले 'उत्तरगंगालाई जसरी पनि अधि नबढाउन' प्राधिकरणका उच्च व्यवस्थापनलाई निर्देशन दिएको प्राधिकरण स्रोतले बतायो। उत्तरगंगाको लाइसेन्स प्राधिकरणबाट त्रुहाएर विदेशीलाई दिने

योजनाअनुरूप पूर्वऊर्जामन्त्री शर्माले भाँजो हाल्दै आएको उनका क्रियाकलाप र काम कारबाहीका घटनाक्रमले पुष्टि गरेका छन्। उनी ऊर्जामन्त्रीको पदमा बहाल रहेकै बेला २०७४ जेठ १० गते प्राधिकरण सञ्चालक समितिको ७५२ औं बैठकबाट 'हाललाई उत्तरगंगा जलविद्युत् आयोजनामा लगानी गर्न इच्छुक उपयुक्त साभेदार छनोट गर्ने प्रक्रिया अधि बढाउन सैद्धान्तिक स्वीकृति दिने' निर्णय गराएका थिए।

यसैगरी, प्राधिकरणले आयोजनाको धमाधम अध्ययन गरिरहेका बेला ऊर्जामन्त्री बनेपछि शर्माले उत्तरगंगालाई इनबेसिन (उत्तरगंगाको पानी उत्तरगंगामै खसाल्ने गरी) मा विकास गर्नेबारे अध्ययन गराएका थिए। जबकि प्राधिकरणले करिब नौ किलोमिटरको सुरुङ्गमा इन्टरबेसिन (कर्णाली बेसिनको पानी गण्डकमा खसाल्ने) गरी अध्ययन गर्दै थियो।

तत्कालीन मन्त्री शर्माले निर्देशनअनुसार आयोजनाका प्राविधिकले आठ महिना लगाएर तीनवटा प्रतिवेदन तयार पारी कार्यकारी निर्देशक घिसिङ र स्वयं मन्त्री शर्मालाई दिएको थियो। अनावश्यक रूपमा गरिएको यो अध्ययनले प्राधिकरणको आठ महिना समय नष्ट भएको थियो। तत्कालीन आयोजना प्रमुख शिवबालक गिरीले तयार गरेको उक्त तीनवटै प्रतिवेदनमा मन्त्रीले भने जसरी आयोजना विकास गर्दा उतिकै ऊर्जा र जडित क्षमतामा २५ किलोमिटर सुरुङ्ग खनूनुपर्ने हुन्छ जुन आयोजना सम्भाव्य नहुने उल्लेख छ। उदासिनताका कारण ओभरभोला देशका प्रायः सबै आकर्षक, कम लागतमा बन्ने महत्वपूर्ण जलविद्युत् आयोजनाहरूलाई जलमार्फिद्या दलालहरूका हातमा पारेर सरकारी निकायका व्यक्तित्वहरूले नै कामिशनको खेललाई आर्थिक लाभको माध्यम बनाउने गर्ने गरेको पृष्ठभूमिमा गरेका छन्।

सरकार समितिको पहल
उत्तरगंगा जलाशययुक्त जलविद्युत् आयोजना सरोकार तथा सहयोग समिति, निसि-बोबाङ, बागलुङका अध्यक्ष पूर्णबहादुर धर्तीमगरद्वारा आयोजनासम्बन्धी तयार पारेको विवरणमा भनिएको छ, "समितिको पटक पटकको अनुरोधलाई बेवास्ता गर्दै कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङले शिव बालक गिरीलाई प्रमुख कार्यकारी अधिकृत (सिडओ) मा राख्न चाहनु भएन। यसको खास कारण उत्तरगंगाको जिम्मेवारी पाएपछि आयोजना संयोजक शिव बालक गिरीलाई विभिन्न व्यक्ति र खास गरेर जनार्दन शर्माबाट आयोजनालाई अगाडि नबढाउन दबाव दिए तापनि निज गिरीले सो कुरालाई अस्वीकार गर्दै आयोजनालाई द्रुत गतिमा अगाडि बढाएको उहाँलाई मन परिरहेको थिएन।"

उक्त समिति हाइड्रो सम्बन्धी एक मात्र रजिष्टर्ड संस्था हो। आयोजना निर्माण कार्यमा सरकारी लापरबाही र बर्दुष्टि देखेपछि समितिले सम्बन्धित निकायलाई भकभनाउने देखि सार्वजनिक जनचेतना जागरण गराउने सम्मका कार्यलाई गति दिएको छ। समितिकै दबावमा नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले हालै मात्र आयोजना प्रमुख तथा सिडओको रूपमा प्राधिकरणकै कर्मचारी राज विष्टलाई नियुक्त गरेको छ। सिडओ राज विष्टका अनुसार आयोजनाको सर्वे लाइसेन्स नवीकरणका लागि मन्त्रालयमा फाइल पठाइसकेको र चाँडै नै आयोजनाको डिपिआरसहितको कामलाई अगाडि बढाउने योजना बनाइएको छ।

यस्ता छन् आयोजनाका फाइदा समितिले सार्वजनिक सचेतनाका लागि जारी विवरणमा आयोजनाबाट प्राप्त हुने लाभहरू यसरी उल्लेख गरिएको छ, "क) हालसम्मको अध्ययनले यस आयोजनाको (द्वारक च्चतथ) १.८ देखाएको छ। यसैले यो उत्तरगंगा जलाशययुक्त जलविद्युत् आयोजना नेपालका फिजिबल आयोजनाहरू मध्येमा धेरै नै आकर्षक आयोजना देखिएको छ। ख) आयोजना सम्पन्न भएमा देशको ऊर्जा सङ्कट समाधानमा ठूलो टेवा पुगेर राष्ट्रिय समृद्धिको मार्ग खुल्ने छ भने स्थानीयलगायत जिल्लावासी र छिमेकी गाउँपालिकाका जनताले (कम्पनीको प्रबन्धपत्र अनुसार) कूल लागतको १० प्रतिशत जसलाई कम्पनी र जनताबीच वार्ताद्वारा बढाउन सकिन्छ र (आम नेपाली जनतालाई) १५ प्रतिशतसम्म शेयर प्राप्त गर्नेछन्। जुन अहिलेको हिसाबले जम्मा १७ अर्ब रूपैया बराबर स्थानीवासीले र आम नेपालीले २२ अर्बभन्दा बढी पाउनेछन्। ग) स्थानीय भौतिक पूर्वाधार बिकासहरू खासगरी, इधाम क्षेत्रमा रिड्रोड, केबुलकार सञ्चालन, मेट्रो, विद्युतीय रेल, सडक यातायात, जलविहार (डुङ्गा सय) असला माछापालन, पर्यटन व्यावसाय, सञ्चार, शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि आदिले द्रुत गतिमा आधुनिक ढङ्गले फड्को मार्नेछ। हालसम्मको अध्ययनअनुसार विश्वमै स्वीजरल्याण्डपछिको दोश्रो अग्लो डेड (१,३६५मी.) आयोजना हेर्न र जलविहार गर्न विश्वका पर्यटकहरू आउने छन्। जसले गर्दा पर्यटकीय बिकासमा समेत गुणात्मक बिकास हुनेछ। यसबाट ढोरपाटन क्षेत्र मुलुकमै एउटा महत्वपूर्ण पर्यटकीय गन्तव्य बनेर छ। जनताको आयआर्जन बढे उनीहरूको जीवनस्तरमा गुणात्मक परिवर्तन आउनेछ। घ) आयोजनाभित्र पर्ने जगाहरूको समुचित मुआब्जा प्राप्त हुनेछ। जनताले चाहेबमोजिम सम्पूर्ण सुबिधासहित न्यायोचित पुनर्वासको व्यवस्थापन हुनेछ। साथै छिमेकी गाउँपालिका लगायत समग्र क्षेत्रमा भौतिक पूर्वाधारहरू बनेर छन्। ङ) स्थानीयवासी र आदिवासी जनजातिहरूको परम्परागत प्रचलन, संस्कार र संस्कृतिसँग सम्बन्धित धरोहरहरूलाई संवर्द्धन र जगेर्ना गर्न सामाजिक प्रभाव भूल्यांकन (क्याम्पाईन) क्वउवअत बकभकभकभलत) हुनेछ र तिनीहरूको उचित व्यवस्थापन हुनेछ। त्यस प्रक्रियामा अन्तर्राष्ट्रिय श्रम सङ्गठन महासन्धि नं. १६९ (क्षेडिङ्गटड) र संयुक्त राष्ट्र संघीय घोषणापत्र २००७ को प्रावधानहरू आकर्षित हुनेछन्। च) आयोजना सम्पन्न भएमा आयोजनाको आम्दानी ८२८ (मेगावाट) ह १,००० घबतह त २४ घण्टा ह प्रति युनिट रु.१२.२. एक दिनको आम्दानी रु.२३,८४,६४,०००र- (तेइस करोड चौरासी लाख चौसठ्ठी हजार) बाट १५ जिल्लाको बिकास शीर्षकमा स्थानीय तहले हरेक दिन रु.२३,८४,६४०र- (तेइस लाख चौरासी हजार छ शय चालीस) प्राप्त गरिरहने छ। छ) यसको साथै यो ८२८ मेगावाटको उत्तरगंगा जलाशययुक्त जलविद्युत् आयोजना निर्माण भएपछि यसबाट बने पानीबाट पावरहाउसदेखि तल्लो तटीय क्षेत्र (मध्यल वतचभक) मा कालीगण्डकी(ए सम्म (१) जुगा खोलातामा इट्टः ६, ज्च टःस बुर्तिबाडमा इट्टः ६, ज्च टःड ५ःस (३). भिडगिटेमा ठडः ६, ज्च छःस (४). बोटेगाउँ (मजुवा बजार) मा डण्णः ६ च्चभकभकखयुव गरी जम्मा चारवटा आयोजनाहरूबाट उत्पादन हुने ८००ः ६ र उत्तरगंगामा उत्पादन हुने ८२८ः ६ सबै गरी जम्मा १,६००ः ६ भन्दा बढी विद्युत् उत्पादन हुनेछ। यसको साथै खैरेनीदेखि पुर्तिघाटसम्म ११ कि.मी. सुरुङ बनाएर हिउँदमा समेत कालीगण्डकी(ए इट्टः ६) लाई पूर्ण क्षमतामा सञ्चालन गर्न सकिनेछ।